KÖNYVTÁRI FIGYELŐ

KÜLFÖLDI SZEMLE

KÉZIRATKÉNT KIADJA AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI ÉS MÓDSZERTANI KÖZPONT

5. ÉVFOLYAM

OSzK

1959. 2. SZÁM

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

KÖNYVTÁRI FIGYELŐ

KÜLFÖLDI SZEMLE

KIADJA

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI ÉS MÓDSZERTANI KÖZPONT

5.évf. 1959 2.sz.

Tomahin, N:+

CSEREKÖZPONTOK SZERVEZÉSE

A szerző bevezetőben felveti azt a problémát, hogy a Szovjetunió könyvtárai - és a könyvtárakkal szembeni igények - fejlődése kapcsán esedékessé válik az állomány országos méretü átcsoportosítása, "ujra-felosztása". Egyes könyvtárakban, elsősorban a profil és funkciók változása, de egyéb okok kapcsán is, az állomány kisebb-nagyobb hányada holt anyaggá válik, ugyanakkor ez az anyag más könyvtárakban hiányként jelentkezik.

A Moszkvai Egyetemi Könyvtár a tapasztalatok általánositása érdekében, körlevelet intézett 53 könyvtárhoz azzal a kéréssel,hogy válaszoljanak a csere- és tartalékállomány problémáival kapcsolatban feltett kérdésekre. /Az 53 könyvtár között 20 egyetemi, 10 köztársasági, 15 határ-területi és megyei i,stb.könyvtár volt./ A kiküldött kérdőivre 22 könyvtár válaszolt /ezek közt 12 egyetemi, 4 köztársasági, illetve másfajta/. A válaszok elemzése azt bizonyitotta, hogy ezt a munkát alapjaiban át kell szervezni.

+ A szerző a Moszkvai Egyetemi Könyvtár gyarapitási osztályának vezetője.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

1957 januárjában az ország különböző csere- és tartalékállományaiban több mint 21 millió kötet volt, köztük igen sok értékes kiadvány. Az anyagot azonban igen gyéren használták. A nehézségek mindenekelőtt azért jelentkeznek, mert a tartalékállományokról nincs központi katalógus. Férőhely hijján a duplum-példányokat gyakran ömlesztve tárolják. Igy aztán végleg lehetetlen a keresett könyvet megtalálni. És ami még ennél is rosszabb, a Szovjetunió Felsőoktatási Minisztériuma Állami Tudományos Könyvtárának igen értékes csereállománya - mely a maga nemében egyike a legnagyobbaknak - már 3 év óta ilyen "tartósitott" állapotban van.

A továbbiakban a szerző a tartalék- és csereállományok tarthatatlan, a könyvek épségét veszélyeztető elhelyezését számos konkrét példával illusztrálja.

Hogy milyen nehéz és bonyolult dolog könyvet kapni a cseré- és tartalékállományból, a legjobban a következő példa mutatja: a Moszkvai Egyetemi Könyvtár gyarapitási osztálya 1957-ben 50 desiderata-jegyzéket készitett 1870 cimről. A jegyzékeket eljuttatta 173 könyvtárhoz azzal a kéréssel, hogy a csere keretében küldjék meg az igényelt könyveket. 30 könyvtár 112 könyvet küldött, 36 könyvtár azt válaszolta, hogy a keresett könyvek nincsenek meg, a hátralévő 107 könyvtár pedig az ismételt sürgetés ellenére sem válaszolt. Ezek közt szerepel például a petrozavodszki, a dnepropetrovszki és a leningrádi Egyetemi Könyvtár stb.

Amikor valamely könyv felkutatását megindítják, az illető könyvtár nem tudja, hogy a szóban forgó könyv hol található. Ezért a keresett könyvekről készitett jegyzékeket különböző könyvtáraknak kell megküldenie. Ilymódon számos helyen keresik egy és ugyanazon könyvet. Sok könyvtárnak módja sincs, hogy a jegyzékeket egybevesse a csereállományról készült kimutatással, mert ilyennel nem is rendelkezik, de az is előfordul, hogy katalógus szerint a könyv ugyan megvan, de valójában hozzáférhetetlen.

A felhasználást megnehezíti az a körülmény is, hogy egyes hatóságok - a Szovjetunió Miniszertanácsának 1955 május 14.-én kelt 938. számu határozatára hivatkozva - olyan utasitást adtak könyvtáraiknak, hogy a csere- és duplumállományból más hatóságok

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

könyvtárainak csak pénzbeli térités ellenében adhatnak könyveket és folyóiratokat. /Az ellenszolgáltatás a kiadvány névértékével egyenlő./

Ennek eredményeképpen egyes könyvtárak csak abban az esetben hajlandók kiadni a kért könyvet, ha cserébe hasonló értékü, részükre szükséges anyagot kapnak. Előáll a büvös kör. Olyan helyzet alakul ki, mely ellentmond mindenféle logikának: a könyvek mozdulatlanul fekszenek, fokozatosan használhatatlanokká válnak, mert felhasználásukat egy sor akadály gátolja.

Az Egyes könyvtárak cseréállományában gyakran nem is sejtett értékek rejlenek: ki gondolna arra például, hogy a moszkvai Timirjazev Mezőgazdasági Akadémia Könyvtárában németnyelvü épitészeti szakkönyvek hevernek.

A üsere- és tartalékállományon kivül - mely még ugy ahogy rendezett és katalógizált állapotban van - egyes könyvtárakban vannak olyan állomány részek is, melyekhez hozzá sem nyultak. 1958 elején például a Lett SzSzK Állami Köztársasági Könyvtár 60 000, a tomszki Egyetemi Könyvtár 30 000, a moszkvai Egyetemi Könyvtár pedig 190 000 feldolgozatlan könyvet jelentett. Ennek az anyagnak a feldolgozására nem folyósitanak hitelt, a könyvtár pedig képtelen a feldolgozást saját erejéből elvégezni. Sőt számos nagykönyvtárban /például a moszkvai Timirjazev Mezőgazdasági Akadémia Könyvtárában, a kazani, az urali, a tomszki egyetem könyvtárában és másutt/ a cseréállomány gondozására sincsenek státusbeli dolgozók.

Az alábbiakban összefoglaljuk, hogy mit kellene tenni, véleményünk szerint , a cseréállományok szélesebb körben való hasznositására.

Elsősorban azokról az intézkedésekről szólunk, melyeket maguk a könyvtárak megtehetnek.

Mindenekelőtt jelentős mértékben csökkenteni kell a cseréállományok méreteit. Nem szabad például megengedni a jövőben, hogy az egyik könyvtár a másiknak cél és értelem nélkül átadjon könyveket. A cél az, hogy a könyvtárak aktiv állománya gyarapodjék. Tartalékba [illegible] példányt kell begyüjteni a leggyakrab-

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

ban keresett kiadványokból. Ezenkivül minden könyvtár tartalékállományában örzi a saját és intézményeinek kiadványait, hogy azokat cserére felhasználhassa.

A könyvtáraknak felül kell vizsgálniok állományukat és az elavult vagy sérült példányokat el kell távolitani: ezt a munkát 5 évenként legalább egyszer el kell végezni.

A csereállományból ki lehet iktatni a hivatalos kiadványokat, továbbá a könyvtár gyüjtőkörébe nem vágó egyéb anyagot is. Ennek végrehajtása ugy történik, hogy a felesleges kiadványokról jegyzéket készitünk és megküldjük valamennyi nagykönyvtárnak. A gyüjtőkör figyelembevételével készült válogató jellegü jegyzékeket a szakkönyvtáraknak is megküldjük. Azokat a könyveket, amelyeket a jegyzék kiküldésétől számitott 6 hónapon belül senki sem igényelt, makulaturának kell tekinteni.

Mindezt azonban alapos katalogizálásnak kell megelőznie és az anyagot ugy kell felállitani, hogy a keresett kiadványt gyorsan meg lehessen találni.

A könyvtárosoknak kölcsönösen tiszteletben kell tartaniok egymás munkáját. Egyetlen igénylést, kérést sem szabad megválaszolatlanul hagyni. Amennyiben a kérés nem teljesithető, erről azonnal értesitést kell küldeni. Sajnos ezeket az elemi követelményeket nem minden könyvtár teljesiti.

Mielőtt hozzáfognánk a csereállomány rendezéséhez, meg kell állapitanunk a munka várható volumenét és a rendezéssel kapcsolatos kiadásokról készitett költségvetést fel kell terjesztenünk a felügyeletet gyakorló minisztériumhoz /hatósághoz/. Meg kell értenünk, hogy a feladatot csak abban az esetben tudjuk eredményesen elvégezni, ha a minisztériumok és a hatóságok kellő segitséget nyujtanak a fennhatóságuk alá tartozó könyvtáraknak. Feltétlenül szükséges, hogy - a lehetőség szerint - megfelelő helyiségeket biztositsunk a csereállomány számára, biztositanunk kell továbbá a munkához szükséges anyagi eszközöket és személyzetet.

A Szovjetunió Felsőoktatási Minisztériumának végre már tisz-

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

táznia kellene az elavult tankönyvek és tansegédletek selejtezhetőségének kérdését. Az oktatási programokban pontosan fel kellene tüntetni azokat a kiadványokat, amelyeket az egyetemi hallgatóknak ajánlunk. Amennyiben egyik-másik tankönyv, illetve a tankönyv egyes kiadásai elavultak, a könyvtárak számára utasitást kellene adni a vonatkozó anyag kiiktatására.

A szövetségi köztársaságok müvelődésügyi minisztériumainak is behatóan kellene foglalkozniok a csereállomány szervezésének kérdéseivel. Utasitást kellene kidolgozni az elavult kiadványok selejtezésére vonatkozóan, módositani kellene az egyes minisztériumok olyan rendelkezéseit, amelyek pénzbeli ellenszolgáltatáshoz kötik, illetve egyenértékü kiadványt követelnek a tartalékállományból átadott könyvek fejében. A különböző hatóságokhoz tartozó könyvtárak között meg kell valósitani a dijmentes csere-kapcsolatot.

Ezek az intézkedések azonban nem oldják meg maradéktalanul a csereállományokban lévő könyvek jobb felhasználásának problémáját. A legjobb megoldást az övezeti, /zonális/, illetve köztársasági cserealapok létrehozása jelenthetné. Övezeti cserealap létesithető például Távol Keleten, a Habarovszki Határterületi Könyvtárban. Innét el lehetne látni a habarovszki határterületet, az amuri, a primorei és a nizsne-amuri terület könyvtárait. Az Irkutszki Területi Könyvtár mellett létesitendő cserealap felölelhetné az irkutszki és a csitai területet, valamint a Burjat-Mongol Autonom SzSzK-t. Szibériára nézve a Novoszibirszki Területi Könyvtár mellett lehetne csereállományt létesiteni. A Szaltükov-Scsedrin Könyvtár az északi területeket láthatná el csereanyaggal, stb.

Nézetünk szerint azonban még ésszerübb lenne, ha valamennyi köztársasági könyvtár mellett létesülnének központi cserealapok. Ami az OSzSzSzK-t illeti ilyen cserealapot a Szovjetunió Állami Lenin Könyvtára mellett kellene szervezni.

Annak ellenére, hogy az ujonnan létesitendő cserealapok részére pót-létszámra volna szükség, országos viszonylatban azonban jelentősen csökkenne azoknak a dolgozóknak a száma, akik jelenleg a csereállománnyal kapcsolatos munkákat végzik. Jelenleg a Szovjet

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

Tudományos Akadémia Könyvtárában például tizennégy, a Moszkvai Egyetemi Könyvtár állományában pedig nyolc fő végez ilyen munkát.

Nagyvonalakban tehát igy képzeljük el a központi cserealapok munkáját. Az övezeti, illetve köztársasági cserealapok létrehozása után a könyvtárak a számukra nem szükséges könyveket átadják az illetékes központi könyvraktárnak. Itt az anyagot nyilvántartási számok rendjében állitják fel az állványokon, az anyagról csupán sommás állomány-nyilvántartás készül; az azonositásra betürendes és szakktalógus szolgálna /a szakktalógus a fő tudományágak alapján tagolva részletesebb alosztás nélkül/.

A könyvek tárolására raktári helyiségek létesithetők. A könyvtárak közvetlenül az illetékes központi cserealaphoz fordulhatnak a szükséges könyvek megszerzése érdekében. Amennyiben a keresett könyv nincs meg - tehát a csereigényt nem lehet kielégiteni - a központi cserealap dolgozói a nagy könyvtárak aktiv állományáról a közeli években sürgősen létrehozandó - központi katalógus alapján közlik, hogy a keresett könyv, mely könyvtárállományában található. Minden központi cserealapnak értesitőt /bulletint/ kell kiadnia meglévő állományáról, illetve a gyarapodásáról. Az ilyen tájékoztatás egyszerűbbé teszi a csereanyaggal való foglalkozást és lehetőséget nyujt az állomány maximális felhasználására.

A központi cserealapok létrehozásával lényegesen egyszerűbbé válik a könyvtárak számára szükséges könyvek felkutatása és megszabadulnak a felesleges könyvektől, valamint az ezekkel járó felesleges munkától. Bizonyos mértékig megoldja a raktározási problémákat is. Az ujonnan létesitendő könyvtárak számára pedig lehetővé teszi, hogy különösebb munkaerő-ráforditás és költségek nélkül összegyüjtsék a szükséges könyveket. Ezek az intézkedések elősegitik az olvasók jobb kiszolgálását és általában a könyvtári munka megjavitását is.

Javaslataink nem tartanak igényt a teljességre. Elgondolásaink mellett más megoldások is javasolhatók. Egy azonban biztos: rendkivül fontos és halaszthatatlan feladat, hogy

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

gyökeresen megváltoztassuk és megjavitsuk a könyvtáraink csere- és tartalékállományokkal kapcsolatos munkáját. Kivánatos, hogy e probléma megvitatásában minél több könyvtári dolgozó vegyen részt.

Az OSzSzSzK Müvelődésügyi Minisztériumának, csakugy mint a többi szövetséges köztársaság müvelődésügyi minisztériumainak - a szóban forgó kérdés alaposabb tanulmányozására - bizottságot kellene létrehoznia a könyvtártudomány tekintélyes szakembereiből és a kérdést széles körben kellene megvitatni.

Az intézkedések eredményeként a Szovjetunió Minisztertanácsának megfelelő határozatot kellene hoznia a cserealapok felállitásáról. Az idevonatkozó javaslat /tervezet/ előkészitését az OSZSzSzK Müvelődésügyi Minisztériumá mellett müködő Népmüvelési Főigazgatóságnak kell magára vállalnia. A határozatban szabályozni kell mindazokat a kérdéseket, amelyek a helyiségekkel, a személyzettel, a hitelkerettel, valamint a különböző határidőkkel függenek össze.

Ez az ujjászervezés módot adna arra, hogy a csere- és tartalékállományokkal kapcsolatos munkát gyökeresen átalakitsuk.

Eredeti cim: Pora szozdat' central'nüe obmennüe fondü.
Megjelent: Bibliotekar', 1958. 6.no. 38-41.p.
OSzK.ford.sz.: 2045.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

Collison, Robert L.:

A KÖNYVTÁROS ÖNVIZSGÁLATA

Az elmult tiz év folyamán a könyvtárosok sok országban a kritikák özönével találták szembe magukat. Ez annál meglepőbb, mert a könyvtárak nagyon régóta bebizonyitották, hogy alkalmasak a közönség életének átalakitására és belső gazdagitására. A támadások, a takarékosság - e mindig hatásos választási jelszó - nevében elsősorban azoktól indultak ki, akik a pénzügyeket intézik. E támadások viszonylag ártalmatlanok, sőt hasznosak lennének, ha nem támogatná őket sok olyan müvelt férfi és nő, aki kitart amellett a felfogás mellett, hogy a könyvtárakat vagy emberbaráti vagy olyan intézményeknek kell tekintenünk, amelyeknek a nyujtott szolgáltatásokat meg kell az olvasóknak fizetniök. A támadás gyakran csak közvetett: igy például igen csekély összegre csökkenthetők a könyvvásárlásra szánt hitelek; korlátozni lehet a könyvtár nyitvatartási idejét; vagy "jobb időkre" halasztható a személyzet-utánpótlás kérdése, vagy azoknak a helyiségeknek a megszerzése, amelyekre pedig a könyvtárnak égetően szüksége van.

A könyvtáros számára nagy megrázkódtatás, mikor először tapasztalja, hogy a könyvtárat igazgató - szakemberekből és üzletemberekből álló - bizottság nem egészen osztja azokat a könyvtárvezetési elveket, amelyeknek értékét pedig már régen elismerték. Amikor pedig megállapitja, hogy egy bizonyos eszményképhez való ragaszkodás, amely egyre kicsendül ezeknek az embereknek választói beszédeiből, tisztára szinlelt volt, kénytelen fölvetni maga előtt azt a kettős kérdést: miért vannak egyáltalában könyvtárak? és: ő maga miért lett könyvtáros? Az ilyen lelkiismeretvizsgálat egyébként is üdvös lesz, ha az ezekre az alapvető kérdésekre adott válaszok tisztán állnak majd előtte és ha ő maga is meg lesz győződve értékükről.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

A könyvtárosnak meg kell őriznie lelkesedését és az eszményekhez való hűségét.

Az évek multával sok társadalmi munkás elveszti azt a lelkesedést, amelyet pályája kezdetén érzett és fájdalommal tapasztalja, hogy egyelőre vagy esetleg véglegesen nem tud többé hinni munkája értékében. Egyes esetekben a hiba a szakmai képzés jelenlegi szervezetében rejlik. Aki orvos, könyvtáros vagy tanitó akar lenni, az komoly tanulmányokat folytathat, amelyek alkalmassá teszik választott hivatása betöltésére. Tanulmányai során megszerzi azokat a társadalmi, történeti, erkölcsi és hivatása irányitóelveit jelentő ismereteket, amelyek - fejlődésének ezen a fokán - biztositják róla, hogy helyesen választott. De azért, ha a buzgó és formálható szellemü diák professzoraitól, akik telve vannak az általuk előadott tárgy iránti lelkesedéssel, megkapja is a szükséges felvilágositást, nem bizonyos, hogy tiz vagy husz évvel később ezeket a gondolatokat ugyanolyan meggyőző módon fogja tudni előadni annak a közigazgatási szervnek vagy bizottságnak, amely kevés hajlandóságot mutat a nemes, de gyakorlati alkalmazásában költséges elvek elfogadására. Az eddig eltelt idő alatt a könyvtáros ugyan bizonyára értékes gyakorlati tapasztalatokat szerzett, amelyek segitségével kiegészitheti és megszilárdithatja elméleti ismereteit, de oly sok volt a tennivalója, hogy talán sohasem gondolkozhatott el ujból azokon az elveken, amelyeken munkája alapszik. Ezért azután egy egészen ártatlanul felvetett kérdés az igazgatóság valamelyik tagja részéről váratlan és nyugtalanitó visszhangot kelthet lelkében, hirtelen feleleventve a kételyeket, amelyek azon évek során gyülemlettek fel benne, amikor reményszegetten, vagy ugy élt, hogy hasztalanul próbált megértő támogatást biztositani a közönség részéről. Márpedig a kételyektől marcangolt könyvtáros elveszett ember, éppen ugy, mint minden más társadalmi munkás, aki nem tud kielégitő választ adni a benne felvetődő kérdésekre.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

Ezek a nehézségek részben annak az elszigeteltségnek tulajdonithatók, amely a könyvtárosok osztályrésze. Valóban, nincs még egy olyan szellemi pálya /a muzeologusokét kivéve/, amely ilyen kevés embert foglalkoztatna; s tulságosan is igénybeveszi a könyvtárosokat napi aprólékos munkájuk, hogysem más helységben vagy más országban élő kartársaikkal olyan gyakori kapcsolatot tudjanak létesiteni, mint a többi társadalmi dolgozó. Igaz, a könyvtárosoknak rendkivül gazdag dokumentációs anyag áll rendelkezésükre, ebben azonban inkább csak a könyvtártechnikára és a könyvtári anyagra vonatkozó gyakorlati utmutatásokat találnak, mintsem elméleti vagy általános jellegü tanulmányokat. Vagy talán nem is kell sajnálnunk, hogy minden korszakban ujra meg ujra fel kell vetnünk a kérdést: mit képviselünk? mire irányul törekvésünk? - és - ami még fontosabb - hasznos munkát végzünk-e?

A könyvtárak a közhangulatot tükrözik.

Mikor könyvtáros lettem, meg voltam róla győződve, hogy a könyvtárak és a könyvek minden problémát meg tudnak oldani. Szentül hittem: ha mindazok, akik olvasni tudnak, a könyvtárba járnának, sokkal jobb dolga lenne mindenkinek. Ezért igyekeztem rávenni ismerőseimet, hogy iratkozzanak be a legközelebbi könyvtárba, hogy töltsenek ott több időt és több könyvet vegyenek kölcsön. Azóta ez a meggyőződésem vesztett határozottságából; mégsem sajnálom, hogy átestem ezen a korszakon, mert egyesekben olyan közömbösséget, sőt ellenszenvet fedeztem fel a könyvtárak irányában, amiről azelőtt sejtelmem sem volt. Most már tudom, hogy a könyvtárak igen hiven tükrözik a lakosság hangulatát és hogy csak azok a könyvtárak müködhetnek eredményesen, amelyek a helyi lakosság részéről megnyilvánuló őszinte fejlődés és haladás vágynak köszönhetik létüket. Jobb tehát szerényen kezdeni és sohasem szabad siettetni a dolgokat. Éppen ezért ha egyik napról a másikra olyan könyvtárat állitanának fel Adisz-Abebában, amilyen a New York Public Library - amelyik egyike a legkorszerübb, magas fejlettségü technikával dol-

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

gozó intézményeknek - nem hiszem, hogy hosszu évekig komolyabb sikerekkel dicsekedhetnének. Valóban arra van szükség, hogy az illető közösség méltó legyen a maga könyvtárára és hogy a könyvtár alkalmazkodjék a közösség szükségleteinek a fejlődéséhez. Ha egy könyvtárbusz időnként meg-megjelenik valamely községben, hogy könyveket adjon kölcsön, a lakosság előbb-utóbb azt fogja kívánni, hogy állandóbb jellegü és gazdagabb állományu könyvtári szolgálattal rendelkezzék. Bosszantani fogja őket, hogy a könyvtárbusz látogatásai ritkák, rendszertelenek és esetlegesek, hogy az állomány lassan cserélődik ki és kezdik mérlegelni annak a lehetőségét, hogy a községben fiókkönyvtárat létesitenek. Igy jönnek létre a legbuzgóbb olvasócsoportok. Kétségtelen ugyanis, hogy egyeseknek természettől hajlamuk van az olvasásra; rendszerint éppen az ilyenek azok, akik jól neveltség és társadalmi magatartás szempontjából is élen járnak.

A könyvtáros mint társadalmi munkás.

A szakmai képzés modern fogalma, amelynek jegyében a könyvtárosi pályára kivánkozó fiatalokat azt mondjuk: "tanulnotok kell", biztositékot nyujt ugyan arra, hogy meg fogják szerezni az alapos szakértelmet, de nem nyujt egyben arra is elég lehetőséget, hogy meggyőződjenek róla: elég szilárd-e a hivatástudatuk. Hasonló körülmények között jut el sok müvész is a kétségekig és a kétségbeesésig. A könyvtáros feladata a társadalmi munkának szerves része és tőle az erőkifejtés és odaadás legmagasabb mértékét követeli meg; hosszu munkaidejét gyengén fizetik, társadalmi tekintélye igen szerény. Hogy ezt a munkát valaki egy életen át végezze, - még pedig sikerrel - ahhoz az szükséges, hogy egész életén keresztül megőrizze ezt a meggyőződését: a könyvtárak hasznos intézmények és ő maga hasznos munkát végez. Milyen sok könyvtáros tette fel már magának a kérdést, vajon valóban rendelkezik-e azokkal a tulajdonságokkal, amelyek hivatása gyakorlásához szükségesek: mert a könyvek szeretete csak a könyvbarát jellemző vonása: ahhoz,

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

hogy valaki jó könyvtáros legyen, ezenfelül még annak a vágynak is meg kell lennie benne, hogy másokkal megossza az olvasás örömét, hogy segitse őket: a könyvekből csakugyan okulást meritsenek és mindennapi életükhöz segitséget és ösztönzést nyerjenek. Ha nem ugy tölti be hivatását, hogy hálát épp oly kevéssé vár, mint a jó családapa, akkor keservesen fog csalódni. Az emberek nem éreznek hálát tudatosan és állandóan az utkaparók, a postások vagy a vizmüvek munkásai iránt: ugy tekintik e munkások szolgálatait, mint magától értetődő dolgokat. Hasonlóképpen, ha a könyvtáros azt akarja, hogy munkája eredményes legyen, meg kell elégednie azzal a névtelen és néma megbecsüléssel, amely minden külső hálanyilvánitás nélkül kijár mindazoknak, akik biztositják a közszolgáltatások jó müködését. E szolgáltatásokról csak akkor beszélnek felhasználóik, ha hiányosan müködnek.

Van Afrikának egy vidéke, ahol az a szokás, ha egy falunak a lakói tanittatni akarják gyermekeiket, meghivnak egy tanitót, hogy lakjék náluk. Házat épitenek neki, azután pedig iskolát: nem adnak neki fizetést,de mindenről gondoskodnak, amire neki és családjának szüksége van, mivel a tanitó nagy tekintélynek örvend. A tanitó viszont a maga részéről minden tőle telhetőt elkövet, hogy a falunak és a gyermekeknek hasznára legyen: ha megbukik ebben az igyekezetében, elküldik. Sok könyvtáros szeretné, ha a helybeli lakossággal ilyen közvetlen kapcsolatai lennének. Minthogy azonban társadalmunk legtöbb vonatkozásában sokkal bonyolultabb felépitésü, azokat az alapelveket, amelyeket evvel a példával kivántunk szemléletessé tenni, gyakran elfedik a politikai vagy társadalmi tényezők sakkhuzásai, vagy - ami még rosszabb- az emberek közönyössége. Mégis a tisztán látó könyvtáros tudja, hogy ő is lényeges része a helyi közösségnek és hogy ez a közösség szellemi szükségleteinek kielégitésére alkalmazza őt, éppen ugy, ahogy a tanitót gyermekeinek tanitása céljából alkalmazza. Hogy a könyvtáros mennyire tudja betölteni az uttörő szerepét abban a közösségben, amelyhez tartozik, az nagymértékben a körülményektől függ:

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

néha például dönthet afelől, hogy ezt vagy azt a kiadványt kitegye-e a könyvespolcra, még akkor is, ha az nem felel meg a közismert szükségleteknek. Egyes ilyen döntései talán helyesek, máskor viszont tulságosan befolyásolhatja választásában egyéni ízlése annyira, hogy félreismeri a közönség valódi érdekeit.

Aki a könyvek világában él, könnyen elveszitheti a kapcsolatot a mindennapok valóságával; az a könyvtáros azután, aki belesik ebben a csapdába, nemcsak egyéni sikerét veszélyezteti, hanem a könyvtárát is. Hogy hiven és hasznosan szolgálja tehát a közösséget, tudomással kell birnia a helybeli lakosság minden - ipari, kereskedelmi, müvelődési vonatkozásu - tevékenységéről s valamennyi törekvéséről. Fel kell tudnia áldozni szabad ideje egy részét, hogy részt vegyen a különböző bizottságok és minden egyéb külső vállalkozás munkájában, ahol közremüködése hasznos lehet. Csak ezen an áron teheti könyvtárát olyan "eleven erővé a közönség szolgálatában", hogy környezetében senkinek sem fog eszébejutni feltenni a kérdést: "Mire való a könyvtár?" vagy "Mire való a könyvtáros?"

Eredeti cim: L'examen de conscience du bibliothécaire.
Megjelent: Bulletin de l'UNESCO à l'Intention des Bibliothèques. 1958. 7.no. 153-155.,165.p.
OSzK.ford.sz.: 1970.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

SZABADPOLC-RENDSZER+

A cikk abból az alaptételből indul ki, hogy a könyvtáros főfeladata az olvasók igényeinek és szükségleteinek minél teljesebb k i e l é g i t é s e, vagyis, hogy az olvasó megkapja azt a müvet, amit a könyvtárban keres. A különféle katalógusok, bibliográfiák, kartotékok e feladat megoldásában kétségtelenül jó segédeszközöknek bizonyulnak. A könyvtáros személye, az állomány- és az olvasók alapos ismerete is nélkülözhetetlen tényező.

A gyakorlati tapasztalatok azonban bebizonyitották, hogy leghatásosabb mégiscsak az, ha az olvasó kézbe veheti a könyvet és belelapozva, személyes benyomásokat szerezhet tartalmáról. A könyvtárosok ezért különféle módszereket alkalmaznak, hogy az olvasók közvetlenül megismerhessék a könyveket.

Az ujbeszerzések kiállitása, a kölcsönző helyiségekben felállitott un. "kisegitő állványok" bizonyos számu könyvet közelebb hoznak az olvasóhoz.

Egyes szovjet könyvtárak - ahol erre alkalmasak a körülmények - olvasóikat huszonötös csoportokban "kirándulásra" viszik a raktárakba. Itt a könyvtáros egy-egy szakba tartozó könyvekről tart ismertetést. Az olvasók a helyszinen kiválasztják a kivánt könyveket, majd a kölcsönzést adminisztrative is lebonyolitják. A raktár-látogatások időpontjait előre közlik és minden alkalommal, más-más szakot tekintenek meg. Az olvasók számára a legtöbb lehetőséget biztositó rendszer azonban a szabadpolc. Ez lehetővé teszi az olvasó közvetlen kapcsolatát a könyvvel. A szabadpolc-rendszert számos külföldi könyvtár vezette be. Széleskörüen alkalmazzák Csehszlovákiában és eredményesen kisérleteztek vele a Szovjetunióban.

+ Vö.: JANKILEVICS,E.: A szabadpolc-rendszerről. - Könyvtári Figyelő 1959. 1.sz.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

Sok vita folyt - és folyik még ma is - a kérdésről. A leginkább vitatott kérdés, hogy vajon a szabadpolcos kölcsönzés mellett, a könyvtárosnak marad-e valamilyen szerepe az olvasás irányitásában, befolyást tud-e gyakorolni a rendszeres olvasásra.

Ebből a szempontból nem is annyira a könyvtáros szerepét kell vita tárgyává tenni, mint inkább a szabadpolc-rendszer megszervezését. Hogy ez a rendszer valóban segitséget nyujtson az olvasónak, az a kérdés, hogy milyen könyvek kerüljenek a polcokra. Alapvetően hibás a vitákban felmerülő olyan álláspont is, mely szerint a szabadpolc mellett minden egyéb könyvajánlási módszer fölösleges. Tévedés volna azt gondolni, hogy a szabadpolc-rendszer egymagában biztositja, hogy minden olvasó a neki megfelelő könyvet kapja kézhez. Ellenkezőleg: a szabadpolc-rendszer csak abban az esetben járul hozzá az értékes könyvek eredményes népszerüsitéséhez és terjesztéséhez, ha mellette egyidejüleg az egyéb olvasószolgálati formák is müködnek. /Katalógusok, témakartotékok, bibliográfiai kiadványok, vizuális agitáció, könyvankétek, stb./ A könyvtárosok feladata, hogy megállapitsák bizonyos tipusu könyvek népszerüsitésére, ismertetésére legalkalmasabb módszereket és a szóba jöhető módszerek kombinálásával a legjobb eredményeket érjék el.

Nyomatékosan hangsulyoznunk kell, hogy a szabadpolc-rendszer szervezésének egyik legfontosabb feltétele a könyvek helyes kiválasztása. Azokat a könyveket kell a szabadpolcra helyeznünk, melyek a haladást és a kulturát szolgálják, tartalmuknál fogva alkalmasak arra, hogy hozzájáruljanak az uj ember kialakitásához.

Könyvtáraink jelenlegi kölcsönzési gyakorlatával szemben a szabadpolcos kölcsönzésnek különleges feltételei vannak és azért nem is lehetne pillanatnyilag kiterjeszteni valamennyi tömeg-könyvtárra.

Melyek ezek a feltételek? Elsősorban az elhelyezés problémáját kell említenünk. A szabadpolchoz nagy és világos szoba /terem/ szükséges, ahol a könyveket szak szerinti csoportositásban lehet elhelyezni, könnyen áttekinthetően. Ugyancsak megfelelő terület kell, hogy minél több olvasó szabadon mozoghasson és zavartalanul böngészhessen a polcok között. Másodsorban szükséges, hogy a könyvtár gazdag duplum-anyaggal rendelkezzék annak érdekében, hogy az állományt folyamatosan [illegible]

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

A megfelelő helyiségben megfelelő berendezés is szükséges. /elérhető magasságu polcok, székek, asztalok az olvasók részére/. A szabadpolcos kölcsönzéshez legkevesebb három könyvtárost kell beállitani, akik megkönnyitik az olvasóknak az eligazodást a polcok között, ugyanakkor gondoskodva az állományvédelemről is.

Az Oktatási és Müvelődésügyi Minisztérium Könyvtári Osztálya 1958-ban a szabadpolc-rendszerrel kapcsolatban kisérletek végzésére megbizást adott két járási könyvtárnak, valamint a galaci és a constancai megyei könyvtáraknak.

A továbbiakban a galaci megyei könyvtár idevágó tapasztalatairól számolunk be, ahol a szabadpolcos kölcsönzés a felnőttek részére 1958 márciusa óta folyik.

A könyvtár a müvelődési palota balszárnyában, megfelelő helyiségekben müködik. Egyik legnagyobb termében /13x8 m/ szervezték meg a szabadpolcos kölcsönzést. A helyiségnek két bejárata van. A könyvespolcokat a falak hosszában helyezték el, ugy, hogy a gyakorlati és az esztétikai szempontok egyaránt érvényesüljenek. Az olvasóknak tehát adva vannak a legjobb feltételek a könyvek kiválogatásához és az ügyeletes könyvtárosok is a legjobb körülmények között végezhetik felügyelői és tanácsadói munkájukat.

A könyveket a polcokon szakok szerint állitották fel. Az anyag igen változatos és egy mü két-három példányban is megtalálható. Az olvasó tájékoztatására az egyes szakokat osztólapokkal választjuk el egymástól. Fehér kartonon kék nyomtatott betükkel tüntetik fel a megfelelő főcsoport cimét, ezeken belül pedig szürke kartonból készült és fekete betükkel nyomtatott osztólapok választják el az egyes alcsoportokat egymástól. Mivel a terem elég nagy, az egész forgalmi állományt az "önkiszolgáló" olvasók rendelkezésére bocsáthatják.

Az olvasók a könyvtár előcsarnokából az egyes számu ajtón lépnek a terembe. Itt tudomást szereznek a szabadpolc-használat minden olvasóra kötelező szabályzatáról. A szabadpolcos terembe tilos nagykabátban, aktatáskával, csomagokkal stb. belépni. Mindezeket a könyvtár ruhatárában kell elhelyezni.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

Az olvasószolgálat /kölcsönző-részleg/ közvetlenül a bejárat mellett helyezkedik el. Az ügyeletes könyvtáros végzi az uj olvasók beiratkozásával kapcsolatos adminisztrativ teendőket, a könyvek visszavételét, az olvasójegyek kikeresését, stb. Ha az olvasó kölcsönözni kiván, megkapja olvasójegyét és annak a polcnak jelzetét feltüntető fehér kartonlapot /őrlapot/, ahol az őt érdeklő müvek vannak. Ezután a megfelelő polchoz irányitják, ahol zavartalanul böngészhet. Ha a polcról könyvet vesz le, helyére a már emlitett őrlapot teszi, hogy a polcokon a sorbarakott könyvek össze ne keveredjenek. /Különösen a brosurák használatánál fontos ez./ Az őrlap használatát többek között az is indokolja, hogy az olvasó ahhoz, hogy egy könyvet alaposabban átlapozzon, asztalhoz ül és igy előfordulhat, hogy elfelejti honnét vette le a könyvet.

A kiválasztott könyvvel az olvasó a kölcsönző könyvtároshoz megy, aki a második számu /kijárati/ ajtó mellett helyezkedik el. Itt leadja az őrlapot és olvasójegyét, ahova beirják a kölcsönzött könyvet, mig a könyvbe beragasztott lapon a kölcsönzés határidejét tüntetik fel. Az olvasójegy a munkanap végéig a kölcsönző könyvtárosnál marad, majd átkerül az egyes számu bejárati ajtó mellett elhelyezett nyilvántartásba. Az olvasó legközelebb ismét itt kapja meg az olvasójegyet.

A könyvtárosok - szükség szerint - napközben többször is beosztják a visszahozott könyveket és ezte ellenőrzik a szabadpolc teljes állományát; az esetleg rossz helyre tett könyveket helyükre rakják, kiirják a hiányokat, amelyeket a tartalék raktárból pótolnak.

A szabadpolcos használat kapcsán elhatatlan a könyvek fokozott elhasználódása, ezért idejekorán gondoskodnak kijavitásukról. A könyvkötészet folyamatosan végzi ezt a munkát.

A szabadpolcos kölcsönzés sokoldalu és sokrétü munkával jár, jó szakmai felkészültséget és nagyfoku lelkiismeretességet kiván meg. A galaci megyei könyvtár vezetősége két jól felkészült és az olvasószolgálati munkában hosszu tapasztalattal rendelkező könyvtárost helyezett a szabadpolcos kölcsönzéshez.

A szabadpolc bevezetése utáni első napokban a kölcsönzések száma lecsökkent, mert az olvasóknak szokatlan volt ez a kölcsön-

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

zési rendszer. A kezdeti zökkenő után azonban megnövekedett az olvasóforgalom, ami azt bizonyitja, hogy az uj kölcsönzési rendszert az olvasók magukévá tették. Igy elmondhatjuk, hogy a szabadpolc az olvasók tájékoztatásának jó eszköze. Ezenkivül kiküszöböl számos vitát olvasók és könyvtárosok között, amelyek a bent nem lévő vagy az állományból hiányzó könyvek miatt adódtak.

Az uj rendszer a galaci megyei könyvtárban meggyorsitotta a kölcsönző munkát és kiküszöbölte a kölcsönzésnél előforduló torlódásokat. Kiesett a raktári kiszolgálás munkája. Megjavult az állomány kihasználása és megjavult az olvasók irányában kifejtett könyvtárosi tájékoztató munka is, a kölcsönzési munka változatosabbá vált.

A továbbiakban ismerteti a szerző az előjegyzés gyakorlatát, ami lényegében a nálunk is szokásos módon történik. Ha ugyanarra a könyvre több előjegyzés is van, az igényeket a jelentkezések sorrendjében elégitik ki. Amennyiben az olvasó az értesités kézhezvételétől számitott öt napon belül nem jelentkezik a könyv átvételére, ugy előjegyzési joga megszünik és a könyv a polcra kerül.

A galaci megyei könyvtár kölcsönzési tevékenységének fejlődését az alábbi statisztikai áttekintés mutatja:

	Összesen	Olvasók száma ebből		Kölcsönzött könyvek száma ebből		
		felnőtt	ifjusági	Összesen	felnőtt kölcsönzés	ifjusági kölcsönzés
1957. első negyedében	6 046	3 404	2 642	53 341	27 398	25 943
		25 193+	18 434+			
1958. első negyedében	8 103	5 081	3 022	72 549	45 215	27 334
/A szabadpolcos kölcsönzés bevezetése után/		32 242+	18 468+			

+ az illető olvasókategoria köréből a látogatottság.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

A jelentős eredmények a szabadpolcos rendszer hatékonyságát bizonyitják.

A galaci megyei könyvtár ezirányu tevékenységének még csak a kezdetén tart. A jó kezdeményezést tovább kell fejlesztenie, ujabb intézkedések szükségesek az eredmények növeléséhez; igy például katalógus-reviziót kell tartani, ki kell egészíteni a katalógusokat és gazdagabb bibliográfiai anyagot, téma-kartotékokat kell az olvasók rendelkezésére bocsátania.

Jelenleg a Központi Állami Könyvtár módszertani és bibliográfiai osztálya, amely a szabadpolcos rendszer kikisérletezését szakmailag irányitja, az olvasónyilvántartás rendszerének és általában a kölcsönzési adminisztráció egyszerüsitésének kidolgozásával foglalkozik.

Eredeti cim: Deservirea cititorilor prin metoda raftului.
Megjelent: Călăuza Bibliotecarului. 1958. 11.évf. 10 nr. 18-21.p.
OSzK. ford.sz.: 2056.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

Davinson, Donald:

AZ AUTOMATIZÁLÁS ÉS A KÖNYVTÁRKÖZI EGYÜTTMÜKÖDÉS

A könyvtárak közötti együttmüködés tekintetében a közmüvelődési könyvtárak /public library/ könyvtárosai tulságosan meg vannak magukkal elégedve. Pedig a szakkönyvtárakban müködő könyvtáros társaik elképesztő fejlődést tanusitanak a technikai berendezések alkalmazása terén s egyre kutatják azokat az utakat és módokat, amelyek segitségével a hozzájuk beérkező kérések teljesitésének sebessége még tovább növelhető. A Körzeti Könyvtár-Központok /Regional Bureaux/ fejlődésében olyan nagyfoku elmaradottság mutatkozik, hogy a szakkönyvtárak könyvtárosai
ezeket az intézményeket szinte már nem is
tekintik a könyvtárközi kölcsönzés eredmé-
nyes közvetitőiként.
El kell ismernünk, hogy a Körzeti Könyvtár-Központok legtöbb helyütt ma már jól használható központi katalógusokkal vannak ellátva. Az is igaz, hogy egyes körzetekben megtörtént a gyüjtőkörökre való felosztás is. Sajnos, ugyanakkor azonban az is igaz, hogy a könyvtárközi kölcsönzés terén a technikai eljárások alkalmazása tekintetében nem tartottak lépést az idővel.

Amikor az 1930-as években a Körzeti Könyvtár-Központokat megszervezték, már magábanvéve az a tény is kielégitette az olvasót, hogy más könyvtáraktól is lehet könyveket kölcsönvenni,

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

Az a körülmény, hogy a könyv megérkezése gyakran egy hónapot is igénybevett, nem birt különösebb következménnyel.

Most azonban, hogy a könyvtárközi kölcsönzés többé nem tekinthető ujdonságnak, a komoly olvasónak joggal fordulhat meg a fejében a gondolat, hogy a könyveket az eddiginél sokkal gyorsabban is megkaphatná.

Hasonló a helyzet a reference-könyvtárakhoz benyujtott kérések elintézése tekintetében is. Ha ugyanis valamilyen kérdésre külső forrásból kell a feleletet megszerezni, akkor a válasz nemcsak hogy percekbe vagy órákba, hanem sokszor napokba, sőt hetekbe telik. Az a körülmény, hogy a kérés benyujtása és a válasz megadása közötti idő teljes egészében a könyvtárak közötti levelezéssel telik el, kevés vigaszt nyujt annak az érdeklődőnek, aki a választ sürgősen várja.

Nyilvánvaló, mily nagy fontossággal bir a könyvtárközi kölcsönzés terén a technikai berendezések alkalmazása. Jelenleg a tájékoztatás továbbitására általában a következő fontosabb technikai berendezést használják: a telefont, ezt a közismerten pontatlan eszközt és a telexet, amely viszont Angliában az idő szerint alkalmazásának csak gyermekkorát éli.

A telex legjellegzetesebb tulajdonsága, hogy a tájékoztatást maradandó nyomtatott dokumentumban adja meg. A kereskedelmi és ipari vállalatok már széles körben alkalmazzák, a közmüvelődési könyvtárosok azonban - Manchestert kivéve - általában véve még nem ismerték fel az alkalmazásában rejlő lehetőségeket.

Nyilvánvaló, hogy idővel a telex valamennyi nagy közmüvelődési könyvtárunk tájékoztatási szolgálatában szabvány-berendezéssé fog válni. A telexet azonban ezenfelül a mi Körzeti Közmüvelődési Könyvtárainknak és Nemzeti Központi Könyvtárunknak is a lehető legrövidebb időn belül alkalmaznia kell. Ennek megtörténtével jelentős időmegtakaritást lehet majd elérni minden olyan esetben, amikor körzeten kivüli tájékoztatások megadására

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

és kölcsönzések lebonyolitására kerül sor. A kérés közvetitése ugyanis egyik körzetből a másikba a Nemzeti Központi Könyvtár utján ilyen módon órákon belül végbemehet.

Az a könyv, amelyet ma kértek, holnap már az olvasó kezébe kerülhet,

s a közvetités megtörténtéről - ha erre szükség mutatkozik - irásbeli bizonyiték is rendelkezésre áll. Ilyen kölcsönzési rendszer bevezetése a jelenlegi körülményes és keserves eljárásokkal szemben nagy előnnyel birna.

Az eljárás technikailag megoldható; a felmerülő költségek sem tünnek elviselhetetleneknek, ha tekintetbe vesszük a vele járó előnyöket. Az eljárás alkalmazásának megszervezése nyilvánvalóan alapos átgondolást igényel; ha azonban egyszer valamilyen uj eljárásmód elvi alapjait már leraktuk, akkor rendszerint a megvalósitásához szolgáló utat-módot is meg tudjuk találni.

Idővel a telex alkalmazásából folyó további előnyök is minden bizonnyal nyilvánvalókká válnak. A Körzeti Központi Könyvtárak telex berendezését például

összekötőként lehet majd hasznositani a kisebb közmüvelődési könyvtárak és a nagy központok között.

Az Északnyugati Körzeti Központi Könyvtár telex-állomásának felhasználásával a dukinfieldi Közmüvelődési Könyvtár olyan kérdést továbbithat, ami - mondjuk - a Newcastle-i vagy Bristol-i hajóépitésre vonatkozik, különös tekintettel az ottani spanyol alkonzul nevének adataira.

A könyvtárközi együttmüködés végső célját abban kell látnunk, hogy a kérés benyujtásától annak teljesitéséig eltelő idő inkább csak percekben, mint napokban legyen lemérhető.

Hogy ezt a célt valóban elérhessük, arra a technikai eszköz a televiziós berendezés alakjában már rendelkezésünkre is áll. Abban az esetben ugyanis, ha zárt körfolyamu televiziós kapcsolatot létesitünk az egyes tájékoztatási központok között / - olyasféle

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

berendezéssel, mint amilyet most a Decca Ltd. gyárt - /, akkor a kutató számára lehetségessé válik majd, hogy néhány percen belül olyan forrásanyagot is tanulmányozhasson, amely tőle 100 mérföldekre eső könyvtárban található. Impulzus áramkör felhasználásával, távvezérlés útján még
az illető könyv, illetve mikromásolat lapjait
is forgatni tudja majd.
Tulajdonképpen mindössze annyi segitségre lesz szükség, hogy az első alkalommal a forrásanyagot az olvasó-berendezésbe helyezzék el.

Az ilyenfajta tervek - amint arra már rámutattunk - technikailag már megoldhatók. A kérdés gazdasági megoldása akkor következik be, ha majd a tájékoztatást kérő kutatók nem lesznek hajlandók beletörödni a kért válaszok késedelmes megadásába. Valami arra ösztönöz, hogy - bár nagyon halkan - de ehhez még azt is hozzáfüzzem: azonnal sor fog kerülni erre, mihelyt a közművelődési könyvtár zöldelő fájának koronáját megtisztitottuk a száraz ágaktól.

Eredeti cím: Automation and Inter-Library Co-operation.
Megjelent: The Library Association Record, 1959. 61.vol. 3.no. 65-66.p.
MKK.ford.sz.: 2041.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

A BOLGÁR ÉS CSEHSZLOVÁK KÖZMÜVELŐDÉSI KÖNYVTÁRAK MUNKAVERSENYÉNEK FELTÉTELEI

Az alábbiakban két dokumentumot közlünk a közmüvelődési könyvtárak közötti munkaverseny feltételeiről. Az egyiket a Csehszlovák Köztársaság Oktatás- és Müvelődésügyi Minisztériuma adta ki 1958. március 10.-én, a másikat pedig a Bolgár Népköztársaság Oktatás- és Müvelődésügyi Minisztériuma és a Bolgár Hazafias Front Nemzeti Tanácsa tette közzé 1958. szeptember 9.-én.

A verseny alapvető célját mindkét versenyfelhivás általában a könyvtári munka szinvonalának emelésében jelöli meg; az egyes versenypontok az adott könyvtári helyzetnek és szükségleteknek felelnek meg.

* * *

A "KIVÁLÓ KÖZMÜVELŐDÉSI KÖNYVTÁR" CIM ELNYERÉSÉÉRT FOLYÓ MUNKAVERSENY UJ FELTÉTELEI CSEHSZLOVÁKIÁBAN

Az I. rész a verseny céljáról szól, amit röviden a fenti összefoglalóban már vázoltunk.

Alapvető feltételek

1./ A "Kiváló közmüvelődési könyvtár" elnevezésü versenyben azt kell vizsgálni, hogy a könyvtár miképpen teljesiti a szervezeti szabályzatban kitüzött feladatokat, főleg pedig azt, hogy miképpen

6./ gondoskodik a könyvgyüjtemények helyes összetételéről, az állománynak a marxizmus-leninizmus klasszikusai alapvető müveivel való gyarapitásáról, a további politikai irodalom és a lakosság igényeinek és szükségleteinek megfelelő természettudományos é

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

A kerületi közmüvelődési könyvtáraknál - a fentieken kivül - azt is vizsgáljuk, hogyan gondoskodnak a helyismereti irodalom gyüjteményének kiépitéséről és arról, hogy a nemzetiségi vidékeken az állományt a nemzetiségek anyanyelvén irott könyvanyaggal is gyarapitsák;

b./ biztositja a könyvállomány védelmét, milyen fokon áll a könyvtári technika és az adminisztráció, miképpen bocsátja rendelkezésre a könyveket válogatópolcok, katalógusok és ajánló bibliográfiák segitségével;

c./ fejleszti az olvasókkal való foglalkozás egyéni és kollektiv formáit; miképpen nyujt bibliográfiai tájékoztatást és hogyan szerzi meg az olvasók számára szükséges könyveket a könyvtárközi kölcsönzés utján, hogyan segiti a pártoktatást a szükséges könyveknek soronkivüli beszerzésével, hogyan müködik közre a szövetkezeti iskolákkal és az önkéntes társadalmi szervezetekkel, hogyan biztositja olvasói számára a központi, illetve kerületi és járási sajtókiadványokat, valamint az alapvető fontosságu folyóiratokat az olvasóteremben és hogyan fejleszti a napisajtóval való foglalkozást;

d./ miképpen müködik közre az ifjusággal való foglalkozás során az iskolával, az uttörő szervezettel, a Csehszlovák Ifjusági Szövetséggel és az ifjusági egyesületekkel; a nagyobb könyvtáraknál lemérik az önálló gyermekkönyvtári osztály, a kisebb könyvtáraknál pedig a gyermekirodalom részlegeinek munkáját, állományának uj irodalommal való folyamatos gyarapitását;

e./ miképpen ad módszertani segitséget az egységes hálózat könyvtárainak - az instruáló tevékenység fejlesztésével és a helyszinen nyujtandó tanáccsal; a járási és a kerületi könyvtáraknál azt is meg kell vizsgálni, hogy - az illetékes nemzeti bizottság oktatás- és müvelődésügyi osztályainak utmutatásai alapján - hogyan gondoskodnak a könyvtári dolgozók szakképzettségének emeléséről, a munkaverseny kibontakoztatásáról és milyen könyveket juttatnak letéti anyagukból az alacsonyabb tipusu könyvtárak számára;

f./ hogyan propagálja a könyveket és a könyvtárat a faliujság, a könyvtári plakátok, kiállitások, rádióadások és

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

egyéb formák segitségével, figyelembevéve a helyi feltételeket;

g./ miképpen alakitja ki a külső munkatársak /aktivisták/ együttesét, akik segitséget nyujtanak a könyvtár fő feladatainak végrehajtásához; miképpen szervez az olvasók számára szakköröket és milyen módon tárgyalják a könyvtár tevékenységét az olvasók évi gyülésén; a járási és a kerületi könyvtáraknál megvizsgálandó a Könyvtári Tanács munkája is;

h./ miképpen helyezték el és rendezték be a könyvtárat, politikailag és esztétikailag milyen a könyvtár diszitése és vonzóereje, s vajon kellemes környezetet nyujt-e az olvasók számára;

i./ hogyan fajti ki tevékenységét a többi népmüvelési intézmény és tömegszervezet munkatervével összehangolt és az illetékes nemzeti bizottság végrehajtó testülete által jóváhagyott munkaterv alapján.

2./ A kiváló közmüvelődési könyvtárnak teljes mértékben be kell kapcsolódnia a község, a város, a járás és a kerület közéletébe, /emelett mérlegre kell tennünk a könyvtár helyzetét és mükődését, figyelembe véve az egyes nemzeti bizottságok közt folyó munkaversenyt/, uj munkaformákat és munkamódszereket kell keresnie, ki kell próbálnia a bel- és külföldi könyvtárak tapasztalatait és ezeket általánositania és felhasználnia a könyvtárak helyzetének és munkájának megjavitására.

Számszerü mutatók

1./ A verseny kiértékelésének alapvető és döntő szempontja a könyvtárak tevékenységének minőségi elemzése. A megállapitott számszerü mutatókat segédeszköznek kell tekinteni a munka terjedelmének megitélésénél és vezérfonalnak a könyvtáros számára. A főhivatásu könyvtárosokkal dolgozó könyvtárak munkájának értékelésénél tekintetbe kell venni a könyvtár dolgozóinak létszámát is.

2./ Az alábbi /4.számu/ bekezdésben közölt számszerü mutatók a verseny központi fordulója /az oktatás- és müvelődésügyi minisztérium elismerő oklevelééért, továbbá a "Kiváló közmüvelődési könyvtár" cim és embléma elnyeréséért folyó verseny/ számára érvényesek. Emellett előfeltétel, hogy a kitüntető cim odaitélésére javasolt könyvtárak rendkívül eredményes tevékenységet fejtsenek ki a munka

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

3./ Ahhoz, hogy mind több kiskönyvtár kapcsolódhassék be a versenybe, a járási nemzeti bizottság oktatás- és müvelődésügyi osztálya számszerü mutatókat állapit meg a járási versenyben résztvevő könyvtárak részére, figyelembevéve a járás feltételeit és szükségleteit. A kerületi versenyben résztvevő könyvtárak részére a kerületi nemzeti bizottság oktatás- és müvelődésügyi osztálya állapitja meg a versenyfeltételeket. Mindkét esetben azonban feltétlenül szükséges, hogy a megállapitott mutatószámok meghaladják az egész járásra./az egész kerületre/ kiszámitott átlagokat.

4./ Számszerü mutatók a munkaverseny kiértékelésére:

	Kerületi közmüv. kvt.+	Járási közmüv. kvt.+	Községi közmüv. kvt.	Egyéb könyvtárak
I. A könyvállomány helyzete:				
Együttes könyvállomány	1,5 - 2 kötet egy lakosra			
a./ebből ismeretterj. irodalom	40 % /35 %/++	35 %	32 %	32 %
b./ebből ifjusági irodalom	18 %	18 %	20 %	20 %
II. Az olvasók száma a lakosság számához viszonyitva	13 %	15 %	18 %	20 %
III. Kölcsönzés:				
Egy lakosra összesen	4	5	5	6
Az ismeretterj.irod. aránya az összköles.	14 % /11%/++	12 %	12 %	13 %
Az ifjusági irod.aránya az összköles.viszonyitva	25 %	25 %	30 %	30 %
IV. Kölcsönzési idő hetente	32 óra	20 óra	6 óra /16 óra/+++	4 óra
V. Az olvasóval való foglalkozás kollektiv formái:				
Olvasóankétek és irodalmi estek száma /beleértve a falusi instruáló beszélg./	60	36	10	6
Ebből szakirodalmi ismertetés az ifjuság számára /az ankétek együttes számából/	25	15	4	2
Nagykiállitás	2	2	1	-

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

Megjegyzések a tuloldalon lévő táblázathoz:

+ A kerületi közmüvelődési könyvtárak és a járási közmüvelődési könyvtárak munkájának értékelésénél mindenekelőtt azt veszik tekintetbe, hogy ezek a könyvtárak miképpen járulnak hozzá a saját munkaterületükön lévő könyvtárak tevékenységéhez. Feltételezzük, hogy a fentebb emlitett könyvtárak dolgozói évente legalább e g y s z e r meglátogatják a saját járásukhoz tartozó falusi könyvtárakat; a járási közmüvelődési könyvtár módszertani kabinetjének dolgozói egy évben legalább 2-3-szor ellátogatnak a járási könyvtárakba.

++ Azokban a kerületi városokban /kerületi székhelyeken/, ahol a kerületi közmüvelődési könyvtár mellett állami tudományos könyvtár is müködik, az ismeretterjesztő irodalom köteteinek számát 35 %-ra, a k ö l c s ö n z é s e k számát pedig 11 %-ra lehet csökkenteni.

+++ A községi közmüvelődési könyvtáraknál abban az esetben lehet beiktatni heti 16 óra kölcsönzési időt, ha a könyvtár élén f ő h i v a t á s u könyvtáros áll.

A verseny kiértékelése

1./ A verseny hosszu ideig tart. Az egyes versenyfordulók időtartama megegyezik a naptári évvel; a forduló január 1-én kezdődik és december 31-vel végződik.

2./ Az a könyvtár, amely sikeresen teljesiti a versenyfeltételeket, elismerést kaphat, melynek a következő fokozatai vannak:

a./ A járási nemzeti bizottság elismerő oklevele;

b./ a kerületi nemzeti bizottság elismerő oklevele;

c./ az Oktatás- és Müvelődésügyi Minisztérium elismerő oklevele;

d./ az Oktatás- és Müvelődésügyi Minisztérium elismerő oklevele és a "Kiváló közmüvelődési könyvtár" cim és oklevél odaitélése.

A járási /kerületi/ nemzeti bizottság által odaitélendő kitüntetésre a járási /kerületi/ nemzeti bizottság oktatás- és müvelődésügyi osztálya tesz javaslatot a járási /kerületi/ versenybizottság ajánlására.

Az Oktatás- és Müvelődésügyi Minisztérium elismerő oklevele és a "Kiváló közmüvelődési könyvtár" feliratu embléma elnyerésére a központi versenybizottság tesz javaslatot, a kitüntetést a minisztérium itéli oda.

A kerületi [illegible] ét csak az a könyv-

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

tár kaphatja meg, amely már korábban elnyerte a járási nemzeti bizottság elismerő oklevelét; az oktatás- és művelődésügyi minisztérium elismerő oklevelét pedig csak az a könyvtár nyerheti el, amelyet már a kerületi nemzeti bizottság kitüntetett elismerő oklevéllel. A "Kiváló közművelődési könyvtár" cím és embléma odaítélése csak akkor lehetséges, ha a könyvtár már elnyerte az oktatás- és művelődésügyi minisztérium elismerő oklevelét. Az egyes fokozatok, illetve az embléma odaítélése közt legalább egy teljes évnek kell elmulnia. A járási, kerületi és központi elismerő okleveleket mindig május 9.-én ítélik oda.

3./ A járási és a kerületi versenybizottságok az illetékes nemzeti bizottság oktatás- és művelődésügyi osztályainak tanácsadó szervei; a versenybizottság tagjait az utóbb említett osztály nevezi ki. A bizottság legalább három tagból áll. A központi bizottság tagjait - ez a bizottság legalább hét tagból kell, hogy álljon - az oktatás- és művelődésügyi minisztérium nevezi ki. A verseny megszervezésére a prágai Nemzeti és Egyetemi Könyvtár mellett működő Központi Tudományos Módszertani Kabinet kapott megbízást. A versenybizottságok a javaslatokat azoknak a jelentéseknek alapján dolgozzák ki, amelyeket a versenyző könyvtárak nyujtanak be helyzetükről és tevékenységükről, s amelyeket az illetékes nemzeti bizottság végrehajtó szerve hagy jóvá a könyvtárban végzett helyszini vizsgálat alapján. A helyi dolgozók közül a felülvizsgálatban részt vesz a könyvtáros, esetleg a művelődési otthon vezetője, más dolgozók és aktivisták, valamint a nemzeti bizottság funkcionáriusai. A vizsgálat eredményéről a könyvtár írásbeli értesítést kap.

4./ Azok közül a könyvtárak közül, amelyek már elnyerték a kerületi nemzeti bizottság elismerő oklevelét, a legjobbakat a járási nemzeti bizottság oktatási és művelődésügyi osztálya felterjeszti a kerületi nemzeti bizottság oktatás- és művelődésügyi osztályának, hogy az javasolja az oktatás- és művelődésügyi minisztérium elismerő oklevelének elnyerésére. A kerületi versenybizottság a helyszinen megvizsgálja a szóbajöhető könyvtárak helyzetét és munkáját, és javaslata alapján a kerületi nemzeti bizottság oktatás- és művelődésügyi osztálya a legjobb könyvtárakat kitüntetésre terjeszti fel az oktatás- és művelődésügyi minisztérium elismerő

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

oklevelére, vagy esetleg "A kiváló közművelődési könyvtár" cim és embléma odaitélésére. Javaslatát legkésőbb február 15-ig felterjeszti az oktatás- és művelődésügyi minisztériumba. A járási nemzeti bizottságok oktatás- és művelődésügyi osztályai által felterjesztendő javaslatokra a határidőt a kerületi nemzeti bizottság oktatás- és művelődésügyi osztálya határozza meg.

5./ Az emlitett fokozatok valamelyikével kitüntetett könyvtárnak az a kötelessége, hogy továbbra is mintaszerüen ellássa az előtte álló feladatokat, s ezt a munkát azon a szinvonalon végezze, amelyet a versenyfeltételek előirnak. Amennyiben a könyvtár munkájának szinvonala nem felel meg a fenti követelményeknek, a könyvtárat módszertani segitségben kell részesiteni. Abban az esetben, ha a könyvtár munkája még igy sem javulna meg, a járási /kerületi/ nemzeti bizottság oktatás- és művelődésügyi osztálya javaslatot tesz a kitüntetéstől való megfosztásra. Az oktatás- és művelődésügyi minisztérium elismerő oklevelétől, vagy a "Kiváló közművelődési könyvtár" cimtől és emblémától való megfosztás ügyében az oktatás- és művelődésügyi miniszter dönt a központi versenybizottság javaslatára. A kitüntetett könyvtárak munkáját a járási, kerületi és központi versenybizottságok figyelemmel kisérik és ellenőrzik.

A versenyben való részvétel

1./ A "Kiváló közművelődési könyvtár" cim elnyeréséért folyó versenybe jelentkezhetnek mindazok a közművelődési könyvtárak, amelyek eleget tesznek az alapvető feltételeknek és beküldik jelentkezésüket a járási nemzeti bizottság oktatás- és művelődésügyi osztályához. A további fordulókban való részvételhez nem kell a jelentkezést megujitani.

2./ A versenyző könyvtárak nyilvántartását a járási /kerületi/ nemzeti bizottság oktatás- és művelődésügyi osztálya, illetve annak megbizásából a járási /kerületi/ közművelődési könyvtár vezeti.

Eredeti cim: Nové podmínky soutěže Budujeme vzornou lidovou knihovnu.

Megjelent: Čtenář, 1958. 5.sz. melléklet I-VIII.p.

OSZK.ford.sz.:

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

A [BOLGÁR] KÖNYVTÁRAK SEREGSZEMLÉJE

Alapvető feltételek

I. Az állami könyvtárak és a módszertani munkát végző csitaliste-könyvtárak helyzetének és munkájának megjavitása.

1./ A könyvállomány számszerü és megfelelő formában történő gyarapitása.
Az állomány kiegészitése a szükséges marxista-leninista és társadalmi-politikai irodalommal, továbbá termelési- müszaki, mezőgazdasági és egyéb olyan könyvanyaggal, mely megfelel a könyvtár profiljának és a lakosság foglalkozásának.

2./ Az olvasókkal való foglalkozás szinvonalának emelése.
A munkás és paraszt olvasók számának növelése és a nekik kölcsönzött társadalmi-politikai, müszaki és mezőgazdasági irodalom forgalmának fokozása.

3./ A könyvtárak népmüvelési munkájának kiszélesitése.
A népmüvelési munkának a konkrét politikai, termelési és gazdasági feladatokkal való összekapcsolása. Ilyen irányu közös rendezvények szervezése az üzemekben lévő könyvtárakkal, valamint a falusi csitaliste-könyvtárakkal.

4./ A szóban forgó könyvtárak dolgozói szakmai képzettségének emelése és a helybeli lakosság kezdeményezésének támogatása.

5./ Kulturált körülmények kialakitása a könyvtárakban. A személyzet azon kezdeményezésének támogatása, amely a könyvtári rend és a könyvtári helyiségek tisztaságának fenntartására irányul.

II. A falusi csitaliste-könyvtáraknak, valamint a vállalati, intézményi és tanintézményi könyvtáraknak nyujtandó módszertani segitség szinvonalának emelése.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

1./ Minél nagyobb számu falusi csitaliste-könyvtár, illetve vállalati könyvtár közvetlen módszertani segitése és irányitása.

2./ Szemináriumok, gyakorlati foglalkozások és tapasztalatcsere szervezése, a könyvtárosok és a csitaliste-titkárok szakmai képzettségének emelése annak érdekében, hogy megismerkedjenek a munkájuk szempontjából elengedhetetlen politikai és gazdasági kérdésekkel.

3./ A közmüvelődési könyvtárak egyéni és kollektiv népmüvelési munkájának olyan irányu befolyásolása, hogy azok előmozditsák a konkrét politikai, termelési és gazdasági feladatok teljesitését.

Megfelelő módszertani kiadványok és ajánló bibliográfiák készitése és közreadása.

4./ Segitségnyujtás a közmüvelődési könyvtárak állománygyarapitási munkájának megjavitásához és a könyvtárak anyagának kiegészitése a könyvtár profiljának és a lakosság foglalkozásának megfelelően, a szükséges társadalmi-politikai, termelési és müszaki, valmint mezőgazdasági irodalommal.

5./ A munkás- és parasztolvasók számának növelése. Szorosabb kapcsolat létesitése a könyvtárosok és a csitalistetitkárok, valamint az üzemi munkások, ill. a mezőgazdasági brigádokban, állattenyésztési telepeken dolgozó földmüvesek között. Vándorkönyvtárak létesitése a munkahelyeken.

6./ A könyvtárosok és csitaliste-titkárok azon igyekezetének támogatása, hogy a könyvtárakban kulturált körülményeket hozzanak létre.

Hogyan történik a seregszemle irányitása és az eredmények kiértékelése

1./ A seregszemlét az Oktatás és Müvelődésügyi Minisztérium valamint a Hazafias Front irányitja a megyei népi tanácsok oktatási és müvelődésügyi osztályai, illetve a Hazafias Front megyei bizottságai utján; járási viszonylatban ez az irányitás a járási népi tanácsok oktatás- és müvelődésügyi osztályai, illetve a Haza-

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

fias Front járási bizottságai utján történik.

2./ A fenti pontoknak megfelelő számszerü adatokat szembeállitjuk a könyvtári tevékenységről és a módszertani segitségről számot adó 1958. évi adatokkal.

3./ A seregszemlében résztvevő könyvtárak munkájának értékelése és osztályozása külön történik az állami könyvtárakra és külön a módszertani munkát végző csitaliste-könyvtárakra vonatkozóan.

A megyei népi tanács oktatás- és müvelődésügyi osztálya, valamint a Hazafias Front megyei bizottsága a megyében lévő csitaliste-könyvtárak munkáját értékeli. A megállapitott sorrend alapján az első két könyvtár kap jutalmat.

4./ Az Oktatás- és Müvelődésügyi Minisztérium, valamint a Hazafias Front nemzeti tanácsa az állami könyvtárak munkáját vizsgálja és a megyében első helyeken végzett legkiválóbb csitaliste-könyvtárak tevékenységét elemzi és igy jelöli meg a seregszemlében résztvevő legjobb könyvtárakat.

5./ Az eredmények megvizsgálását és a helyezéseket a következőképpen kell megállapitani:

Első ellenőrzés:

a./ megyénként 1959. augusztus 20.-ig.

Második ellenőrzés:

a./ megyénként 1960. január 20.-ig.

b./ országos viszonylatban 1960. március 20.-ig.

Jutalmak

A seregszemlében a legjobb eredményeket elért és kitüntetésben részesült könyvtárak jutalmazása a következő:

I. dij . . . . . 5000 leva és diszoklevél

II. " . . . . . 3000 leva és diszoklevél

Ezeken kivül egyéni jutalmakat is állapitanak meg. A versenyben résztvegő könyvtárak legkiválóbb, a verseny sikerét előmozditó dolgozói külföldi jutalom-utazásban, pénzjutalomban és ajándékokban részesülnek.

Eredeti cim: Pregled na bibliotekite

Megjelent: [illegible]

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

Coblans, H.:

A NEMZETKÖZI DOKUMENTÁCIÓ PROBLÉMÁI.+

A dokumentalisták körében nem kell hosszan magyarázni, hogy a tájékoztatási anyag közlése elvi előfeltétele a természettudományok egészséges fejlődésének és ezzel egész ipari civilizációnk jó működésének. Valóban, szinte azt mondhatjuk, hogy a modern természettudomány a XVII. Században az akadémiák és tudományos társaságok felvirágzásával vette kezdetét; ezek jegyzőkönyveiket "Atti", "Comptes rendus", Proceedings and Transactions", "Sitzungberichte" cimen bocsátották közre. Ezekből a publikációkból fejlődött ki a folyóirat, mint eredeti forrás, az évek folyamán pedig a referálólap, mint másodkézből való forrás. E klasszikus rendszer összeomlása sulyos következményekkel jár a tudományok fejlődése szemtponjából, ahogy azt a két világháboru alatt alkalmunk volt megfigyelni. Az atomenergia életrehivásának szemünk láttára kibontakozó története bebizonyitotta, milyen

<u>céltalan és visszahuzó minden olyan probálkozás, mely a tudományos kutatások eredményeit titokban akarja tartani.</u>

A nemrég Genfben lezajlott második atomkonferencián PERRIN profeszszor ragyogó megnyitó beszédében hansulyozottan rámutatott arra,hogy milyen sulyos következményei lesznek ennek a titkolózásnak az emberiség haladása szempontjából.

+ A Német Dokumentációs Társaság Kölnben, 1958. október 6.-án tartott 10. évi kongresszusán elhangzott előadás.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

A dokumentáció az elmult években hatalmas jelentőségüvé vált a tudomány és a technika szolgálatában, különösen azért, mert ma már a bibliográfiai feltárás gépesitése a megvalósulás stádiumában van.[1./]

Szeretnék most ismertetni néhány, a tudományos tájékoztatásban a háboru után mutatkozó irányzatot és megkisérlem ezek jelentőségének mérlegelését a könyvtáral és dokumentációs központok szempontjából.

Mindenekelőtt a "nem-publikált" szakirodalom problémáiról kivánok szólni;

egyébként helyesebb volna "félig publikált"-nak nevezni ezt az irodalmat.[2./] Felvetődnek itt különböző kérdések a tudományos közlemények bibliográfiai és egyéb szabványaival, valamint hasonló problémák a dokumentumok másolásával kapcsolatban is. Ebben az összefüggésben részletesebben szólok

a nemzetközi konferenciák közleményei

számára készült külön nyelvről

és általában a forditások fontos és bonyolult kérdéséről.

A "nem-publikált" tudományos beszámolók és "korlátozott mennyiségben szétosztott nem-titkos dokumentumok" az elmult világháboru alatt kezdték meg nem sok jót igérő pályafutásukat. 1940-ben még alig ismertük őket, ma pedig

egy millióra becsülhető az évenként

megjelenő ilyen kiadványok száma.[3./]

A fogalom sokféle értelmezése már az elnevezésben is megmutatkozik. Az amerikai szakirodalomban "research and development reports","technical research reports", "technical reports","research reports" néven emlegetik az ilyen publikációkat. Más nyelvekben a következő elnevezések honosodtak meg: "Berichte", "rapport", "relazione". Én

---

1./ Vö. Bericht über die Internationale Konferenz für wissenschaftliche Information in Washington, D.C., vom 16. bis 21. November 1958. Nachr. Dok. 1958. 9. Jg. 4.H. 199-202.p.

2./ STAVELEY, R.: Guide to unpublished research materials. London, Library Association. 1957.

3./ Council on [illegible] Washington, 1956.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban.

egyszerüen beszámolóról /Bericht/ fogok beszélni.

Tartalmilag igen sok mindent felölelnek; lehet a beszámoló például

1./ olyan értekezés, amelyet nagy terjedelme, vagy tulságosan speciális tartalma miatt nem közölnek folyóiratok;
2./ különnyomat;
3./ valamely folyóiratba, vagy konferenciára szánt előnyomat /"pre-print"/;
4./ disszertáció;
5./ folyóiratcikk forditása;
6./ egyetemi előadásokról készült jegyzetek;
7./ konferencia tárgyalásai.

A beszámoló lehet bizalmas, korlátozott publicitásu, vagy "declassified", tehát nem-publikált, félig publikált, vagy egészen szabadon terjeszthető. Lehet stencillel, vagy offset nyomással sokszorositani, vagy pedig mikrokártyán szétosztani. A beszámolót, a közleménynek ezt az uj formáját tehát paradox módon inkább sokszorositásának módja határozza meg, mintsem a tartalma.

A leggyakrabban alkalmazzák a sokszorositáshoz a kisméretü offset gépeket, amelyek a helyszinen, a laboratóriumban, vagy az intézetben rendelkezésre állanak. Ezzel csaknem teljesen ki lehet küszöbölni az átfutási idő elhuzódását, ami a szokásos nyomtatással, vagy folyóiratban való megjelentetéssel jár és gyors, közvetlen kapcsolatot lehet teremteni az azonos szakterületen dolgozó kutatók között. S e beszámolók egyuttal a világ kutatóintézetei közötti csereforgalomban is felhasználhatók. Ez a módszer bizonyos kötetlen formát tesz lehetővé, az ilyen ideiglenes jellegü közleményt nem kell olyan alaposan kidolgozni; ezért fiatal tudósaink körében manapság igen népszerü. Az ilyen beszámolókban a bibliográfiai hivatkozások hevenyészettek, a szöveg gyakran igen hanyagul van megfogalmazva. Előszeretettel használják a "broken English"-nek nevezett uj nemzetközi nyelvet.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

Ez a beszámoló-rendszer elsősorban az elmult háboru vége felé fejlődött ki, bizonyos kényszerü okokból.[4./] Az amerikai állam, mindenekelőtt az Atomenergia Bizottság /Atomic Energy Commission: AEC/ és a Hadügyminisztérium /Department of Defence/ olyan sok vállalkozót /egyetemi intézetet és ipari vállalatot/ bizott meg bizonyos kutatási feladatok elvégzésével és olyan méretekben, hogy az feltétlenül szükségessé tette az eredmények közlésének gyors módszerét.

Kezdetben, vagyis kb. 10 évvel ezelőtt a megbizatást elvállaló intézmények titkos iratként adták át ezeket a jelentéseket az AEC-nak, amely sokszorositotta és kezdetben igen korlátozott mértékben és erősen ellenőrzött módon terjesztette. Később az AEC fokozatosan mint "declassified" /feloldott. Ford./ kiadványokat szélesebb körben osztotta szét őket.

Az eredeti szerző rendszerint nem a kiadó; legtöbbször inkább valamely laboratórium, vagy kutatócsoport, semmint egy személy. Ezért az esetek legnagyobb részében a testületi szerzőről - amit különben gyakran igen nehéz megállapitani - készül a főlap a katalógusban.[5./] A beszámolók azonositásának két legfontosabb ismérve a testületi szerző és a sorszám. Meg kell jegyeznünk, hogy ez a számozás igen pontatlan és konfuzus szokott lenni, mert gyakran olyanok végzi, akiknek fogalmuk sincs a dokumentációról. Elvben a jelentések számozásának egy szigláből és egy folyó-

---

4./ FRY, B.M.: Library organisation and management of technical reports literature. Washington, Catholic University of America press, 1953.

b./ FRY, B.M.- KORTENDICK, J.J.: Production and use of technical reports. Washington, Catholic University of America press, 1955.

c./ GRAY, D.E.: Organising and servicing unpublished reports. American Documentation, 4, 1953. 103-115.p.

d./ MILLER, E.E.: The genesis and characteristics of report literature. American Documentation, 3, 1952. 91-94.p.

5./ Technical Information Service: Atomic Energy Commission. Corporate author entries used by the T.I.S. in cataloging reports. 3. rev. ed. Oak Ridge, 1957.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

számból kellene állnia. Eredetileg a szigla a jelentés "declassified" voltát is jelölte. Például 1950 táján a legtöbb amerikai jelentést az AECU /"unclassified"/ vagy az AECD /"declassified"/ sziglával látták el. Ma ezek a sziglák egyre inkább a kiadó laboratórium nevét jelölik.

A beszámoló dátumát, amely önmagában és önmagáért is igen fontos adat, a legkülönbözőbb módokon adják meg: a kutatómunka lezárásának napját, a kiadóhoz való elküldés napját, a végleges szétosztás, vagy a "declassification" napját, - sőt néha mind a négyet! A nyomtatás helyét, amelyet gyakran igen nehéz megtalálni, az amerikai katalógus cédulákon többnyire egyáltalán nem közlik. Ezeket a sajátságokat azért említem, hogy rámutassak, milyen
alapvetően különbözik a beszámoló katalogizálása a szokásos könyvtári módszerektől.
Valójában egészen uj alapelveket és nemzetközi szabályokat kell kidolgozni, mert különben a jelenlegi zürzavar mégcsak fokozódik.

Beszámolókat, - mint ahogy más "félig publikált" anyagot is, amelyet korlátozott terjesztésre szántak, - eredetileg nem lehetett vásárolni. Mint ismeretes a könyvkereskedői forgalmon kivüli müveket általában nehéz megszerezni. Kezdetben a szétküldés ingyenes volt, a cserén és kölcsönös nemzeti szerződéseken alapult, ami végeredményben érthető, mig titkos és bizalmas dokumentumokról van szó. E kiadványok azonban egyre inkább "declassified"-é váltak, egyre több tudományágra terjedtek ki és szaporodott elosztó központok száma. Nagybritanniában az amerikai beszámolókat meghatározott intézmények osztják szét, igy a "Department of Scientific and Industrial Research" /Tudományos és Ipari Kutatási Osztály/ és a "Ministry of Supply". Az EPA "Europäische Produktivitätszentrale" /Európai Termelékenységi Központ/ Párizsban szintén megkezdte a beszámolók európai szétosztásának koordinálását.
A helyzet a legtöbb európai országban
valójában rendkivül bonyolulttá vált;
a könyvtárak kétségbeesésükben egyenesen a gyanitott Egyesült Államok-beli kiadóhoz [illegible] nemzeti elosz-

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

tóközpontjukhoz utasitja őket. Előfordul gyakran, hogy elfogy minden példány. Az AEC az európai olvasókon ugy segit, hogy számos európai- és Európán kivüli országban "depositary library"-ket /kötelespéldány könyvtárakat/ állit fel. Az 1955-ös genfi első nemzetközi atomkonferenciának egyébként ez volt az egyik legfontosabb eredménye. Sajnos, akkorra már a legtöbb, az 1946-1954-es időszakból származó beszámoló elfogyott és ezekről csak mikrokártyákat lehetett küldeni.

"Declassified" beszámolókat vásárolni is lehet, mégpedig amerikaiakat az OTS-től /Office of Technical Services, Washington/, angolokat a H.M.S.O.-tól /London/. Az OTS ezenkivül kész a kifogyott beszámolókról mikromásolatot is küldeni, de ennek ellenére az Egyesült Államokból és a nagy nyugateurópai országokból a beszámolók beszerzése rendkivül bonyolult. Még gyakran tapasztalt dokumentációs központok sem érnek célt. Azoknak az országoknak, - például Németországnak - melyek most kezdik kiépiteni beszámoló-gyüjteményeiket, azt tanácsolom, hogy ezt a munkát ne sok - és főleg jól felszerelt intézményre bizzák.

Ezen intézményeknek arra kell törekedniök, hogy teljes beszámoló-sorozatokat szerezzenek be, ezeket igen alaposan katalogizálják és valamennyi belföldi olvasónak becsássák kölcsönzés utján rendelkezésére.

E célból magas képzettségü munkatársi gárdára van szükségük, valamint megfelelő fotó reprodukciós részlegre, hogy a mikrokártyákról gyorsan lehessen előállitani másolatot és nagyitást. Szerencsére ezek a kiadványok nem tartoznak a szerzői jog hatálya alá /pl. az AEC beszámolói sem/, mert ezeket az állam finanszirozza.

A nagy német referálólapok általában nem dolgoznak fel beszámolókat, ami egyrészt a beszerzés nehézségeiben és a sokoldalu, kiszámithatatlan tartalomban leli magyarázatát, másrészt abban, hogy nem akarnak pénzt és időt veszteségetni olyan anyagra, amely esetleg enélkül is meg fog jelenni folyóiratokban.[6./] Az AEC ezért saját re-

6./ GRAY, D.E.- ROSENBERG, S.: [illegible] technical reports become published papers? Physics T[illegible]

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

ferálólapot inditott a beszámolók közlésére. Ez 1947-ben "Abstracts of declassified documents" cimen indult; 1948 óta "Nuclear science abstracts" a cime. Ez ma már igen fejlett és a területen a leghasznosabb szolgálat. Bár, mint a neve is mutatja, elsősorban az atomtudománnyal foglalkozik, valójában ezt a területet igen tágan értelmezi. Szerencsére az NSA eddig még a beszámolók egyetlen, valóban nemzetközi referálólapja. Két feltétele van annak, hogy ez állapot fenntartható legyen: a beszámolók kiadói a világ minden részéből minél gyorsabban küldjenek példányokat az NSA-nak /Oak Ridge-be/;

se időt, se pénzt ne pocsékoljunk a beszámolók uj, nemzeti referálólapjainak alapitására,

amelyek az NSA-val konkurálnának. Ez fényüzés volna.

Német nyelvterületen régi hagyomány, hogy az irodalomkutatás kartoték alakjában teszik közze, ami valójában feleslegessé teszi a referálólapra való várakozást és megvan az az előnye is, hogy az anyagról az ország nyelvén adnak tájékoztatást. Mégis ugy hiszem, hogy ezen a módszeren a gyors fejlődés, amely az NSA uj alakjában testesül meg, tulhalad. Az AEC mult májusban Genfben találkozót szervezett az európai "depositary library"-k képviselői számára és ebből az alkalomból bejelentette, hogy uj nyomdai eljárásokat vezet be a müvelet jelentős meggyorsitása érdekében.

Fényképészeti és lyukkártyás eljárásnak bizonyos kombinációjáról van szó,

amely offset nyomással való igen gyors előállitást tesz lehetővé. Arra számitanak, hogy ezen az uton

három hónaponként összesitett szerzői-, cim- és tárgymutatót tudnak kiadni.

Mint fentebb már emlitettük, az előnyomat /pre-print/ is megjelenhet beszámolóként; ez különösen kellemetlen, korcs müfaj. Egygyel több engedmény a mai gyorsasági kényszernek! Mihelyt egy cikk valamely folyóirat számára elkészül, mint beszámoló megkapja a maga sorszámát, gyorsan sokszorositják és szétosztják. Ez gyakran a folyóiratban való publikálást

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

hat vagy kilenc hónappal is megelőzi.
Természetesen megtörténhet, hogy a cikk sohasem jelenik meg a folyóiratban, vagy a korrektura során címe, sőt tartalma is lényegesen megváltozik. Mint látjuk, az "előnyomat" /"pre-print"/ kifejezés teljesen megtévesztő. Azelőtt az előnyomat, mint neve is mutatja, a végleges nyomtatott kiadás előzetes példányát /Vorausexemplar/ jelentette.
Most olyan kiadást jelölnek e szóval, amely esetleg egyáltalán nem is kerül nyomtatásra, vagy nem szükségképpen ebben az alakban. Könyvtáramban, melynek gyüjtőköre elsősorban az /atom/ magfizika irodalma, hetenként átlag 15 ilyen előnyomatot kapunk. Több olvasó csak azért keresi fel a könyvtárat, hogy ezeket az előnyomatokat lássa. Ezeknek az előnyomatoknak csak kis töredéke jelenik meg a fenti értelemben vett beszámolóként, zöme 2-300 példányszámban a szerző kiadásában lát napvilágot. Sajnos ezek az előnyomatok a bibliográfiai hivatkozásokban is szerepelnek, ami a könyvtárakban véget nem érő kérdezősködésekre és zavarra vezet.[7.]
Az előnyomat, mint látjuk, a folyóirat ellenségévé vált!

Az American Physical Society néhány hónappal ezelőtt felismerte ezt a veszélyt. Ezért uj folyóiratot alapitott, a "Physical Review Letters"-t, amely kéthetenként jelenik meg és levél formában közöl jelentéseket a folyamatban lévő munkákról.
Arra számitanak, hogy a gyors közzététellel az előnyomatok feleslegessé válnak.
Mint a szerkesztő irja: /ez a folyóirat/ "fontos és valamennyi fizikusnak használható eredményt hozhat és nem csupán annak a néhány kiváltságos kutatónak a számára készül, akiknek neve szerepel az előnyomatok szétosztási listáján."

Példáimat elsősorban az atomtudomány területéről választottam, nem mintha más tudományokat kevesebbre becsülnék, hanem mert ezen a

7./DuShane, G.: Pitfalls of prepublication. Science, 127, 1958. 623.p.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

területen vagyok a legtájékozottabb, és főleg, mivel itt mutatkoznak leginkább az uj irányzatok. Ezek sejtetik, mint H.G.Wells olyan szépen irja, "a jövendő dolgok formáját" /the shape of things to come"/. 1945 óta az atomkutatás más tudományágak tudósaira is rákényszeriti a saját módszereit. A kormányok fantasztikus összegeket bocsátanak a kutatás rendelkezésére és a háboru hozzászoktatott bennünket a gyorsütemü munkához. Sietni minden áron! Természetesen meg lehet érteni, hogy sokmillió font és sok billió dollár nem heverhet parlagon. Ezért a gyors közlés, azonnali publikálás feltétlenül szükséges. Az ideiglenes fogalmazványnak azonnal meg kell jelennie beszámoló formájában: nincs idő alaposabb tanulmány kidolgozására, mivel időközben egy másik kutatóintézet jelentése megelőzhet bennünket.

Egyesek közülünk néha bizonyos gyanakvással szemlélik ezt a sietséget, a dokumentumoknak ezt az áradatát, ezt a szputnyik-pszihozist. De mint dokumentalistáknak nincs más választásunk, meg kell kisérelnünk, hogy megértsük korunk követelményeit: könyvtárainknak alkalmazkodniok kell az uj áramlatokhoz.

Milyen gyakorlati következményei vannak ennek? Csak néhány problémára szeretnék itt rámutatni. Nemzetközi konferenciák üléseiről szóló beszámolóknak két hónap mulva kell megjelenniök, s nem, mint eddig, két év mulva. Az első atomkonferencia, amely 1955. augusztusában volt Genfben, uttörő volt ebből a szempontból. 1956. áprilisban már az összes kötetek megjelentek angol nyelven; 1956. decemberben megjelent a francia kiadás, 1957. januárjában a spanyol; az orosz nyelvü kiadásnak azonban még csak 6 kötete jelent meg. A 17. kötet, a mutató, jellemzően csak három évvel később, 1958. szeptemberben jelent meg. Ez év juliusában a CERN-ben nemzetközi konferenciát tartottunk az atommag szerkezetéről. Tizenegy hét mulva kiadtuk a tárgyalások anyagát. A nyomás és a kiállitás jó, a szerkesztés és a bibliográfia azonban, mint a szerkesztő maga is mondja az előszóban, némi kivánnivalót hagy hátra: sok irodalmi hivatkozás nem kielégitő és nem teljes; a nyelv gyakran "broken English". Tudósaink azonban meg voltak elégedve, mert gyorsan megjelent az anyag.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

Tisztáznunk kell azonban, hogy mennyire mehetünk a tudósok elébe és milyen mértékben szállithatjuk le a bibliográfiai szinvonalat, vagyis tisztáznunk kell a bibliográfia és a mutatók formáját és a jó kiadvány egész miként jét. A dokumentalisták általában a klasszikus, alapos munkát igénylő bibliográfiai hagyományok között nevelkedtek és ezért nehezen törődnek bele az uj helyzetbe.

Azonban nem marad más hátra, meg kell állapitanunk és a gyakorlatban is alkalmaznunk kell a normák alsó határát. A dokumentalisták képzésében ezért nagy sulyt kell helyezni a másolásra és a nyomtatás mindenféle formájának ismertetésére. Jelentések kiadása jól képzett dokumentalisták feladata kell hogy legyen, csak igy lehet ezen a területen némileg rendet teremteni.

A gyors előállitás másik lehetősége az, hogy a nemzetközi konferenciák nyelvét egyetlen nyelvre korlátozzuk. Bár a CERN, mint nemzetközi intézmény két hivatalos nyelvet használ, mégpedig az angolt és a franciát, a konferenciákat ezután csak angol nyelven tartják. Valójában, azoknak a nemzeti követelményeknek ellenére, hogy egész sereg hivatalos nyelvet használjanak, egyre inkább az angol válik a tudományos és főleg az atomtudományi konferenciák nyelvévé. Ez nem értékitélet akar lenni, hanem csak ténymegállapitás, ahogy azt magam látom. Én magam személy szerint nem értek egyet ezzel az "egy-nyelv-filozófiával", akkor sem, ha ez az egyetlen nyelv az angol. A második genfi konferencián elhatároztuk, hogy az ülési beszámoló 33 kötete csak angol nyelven fog megjelenni, mégpedig 1959. juniusig. A többi három nyelven csak erősen röviditett kiadások, 1959. juliusáig látnak napvilágot.

Ha jóslatokba bocsáthozhatom, azt szeretném mondani, hogy az angol és az orosz lesz a két legfontosabb nyelv a természettudományok és a technika területén.

Ezért véleményem szerint a jövőben a dokumentalistáknak e két nyelv valamelyikét tökéletesen és a másikat is megfelelően ismerniök kell.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

Még egy kérdést szeretnék itt érinteni, amely egy idő óta sok tudóst nyugtalanit. A munkamódszerek nagy átalakulása ellenére is a tudományos elismerés, presztizs és előremenetel még mindig az elismert folyóiratokban való publikálástól függ. A tudósok azonban ma igen gyakran csoportosan dolgoznak és munkáik korlátozott példányszámu beszámolókban jelennek meg. Hogyan itélhetik meg és értékelhetik őket /annak alapján/ kollégáik? Még rosszabb a helyzet a titkos jelentések szerzőivel. Ezért könnyü megérteni, hogy a kutató még mindig abban reménykedik, hogy sikerül jelentését valamelyik elismert folyóiratban nyomtatásban látnia. S ezzel elérkeztünk ahhoz a kérdéshez, hogy mi a kiadvány és mi a „prioritás? Ha például egy amerikai jelentést kb. 300 példányban állitanak elő és küldenek szét a világ legfontosabb atomenergia intézeteinek, publikált-e ez a munka, vagy sem? A publikáció és a rokon fogalmak, mint a szerzői-, szabadalmi-, és forditói jog egész problémáját ujból alaposan át kell gondolni, mégpedig az olyan társaságokban, amilyen az Önöké is. E társaságok véleményét azután a Nemzetközi Szövetségnek /FID-nek/ kellene továbbitani és végül az Unesco, nemzetközi megállapodás alapján, tüzze ki világosan az irányelveket.

Ma megkiséreltem bemutatni Önöknek az ujabb dokumentáció néhány problémáját és törekvését, bár ez Önöknél, Németországban, még nem olyan akut probléma, mint Angliában és az Egyesült Államokban. De Önöket sem fogja megkimélni ez az áramlat. Szeretném az angol mondást: "Peace is indivisible" /"A béke oszthatatlan"/ erre a területre is átvinni és azt mondani: "Documentation is indivisible" /"A dokumentáció oszthatatlan"/. Ezért Önöknek is foglalkozniok kell ezekkel a problémákkal. Remélem, hogy ehhez némi ösztönzést adtam Önöknek.

Eredeti cim: Probleme der internationalen Dokumentation.
Megjelent: Nachrichten für Dokumentation. 1959, 1.sz. 10-13.p.
OSzK. ford.sz.: 2052.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

Kljuev, Sz.:

VÁLASZ CAREGRADSZKIJ ELVTÁRSNAK

A vitát J. CAREGRADSZKIJ, az OSzSzK Művelődésügyi Minisztériuma könyvtári osztálya helyettes vezetőjének cikke nyitotta meg a B i b l i o t e k a r' 1958. 2. számában. (Magyarul megj.: Könyvtári Figyelő, 1958. 4.sz. 1-10.p.) A cikkre Sz. KLJUEV, az Archangelszki Megyei Könyvtár igazgatóhelyettese a B i b l i o t e k a r' 1958.évi 3. számában válaszolt. (Magyarul megj.: Könyvtári Figyelő, 1958. 5.sz. 60-66.p.) Az alábbi cikk a vitában a negyedik, nem számitva ide Caregradszkij legelső idevágó tárgyu cikkét, mely a B i b l i o t e k a r' 1956. 12. számában jelent meg.

I.M. Caregradszkij, "A mutatószámokról" cimü cikkemre irott válaszának bevezető részében üdvözli hozzászólásomat, de a továbbiakban "hét bünben" marasztal el engem. Azt állitja, hogy tagadok minden mutatószámot /?!/, ellentmondok a kulturális épitésre vonatkozó statisztika gyakorlatának, s ezzel dezorganizálom a könyvtárosokat. Vajjon valóban igy van ez?

A statisztikát nem szabad dogmatikusan értelmezni. A statisztika gyakorlata - ha ugy kivánja az élet - változik. Igy például "A könyvtári technika minimuma" cimü kiadvány nyolcadik kiadásában egy igen lényeges módositást eszközöltek: a kölcsönzési határidő meghosszabbitása nem számit uj kölcsönzésnek. A formalista könyvtárosok, akik azelőtt tetemes, de kétes mutatószámokkal hivalkodtak, most elégedetlenek. Azt beszélik, hogy a könyvkölcsönzésre szakonként megállapitott mutatószámok csökkennek. Az egészségesen gondolkodó könyvtárosok azonban helyes következtetéseket vonnak le és mindent megtesznek annak érdekében, hogy növeljék az olvasók számát

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

és felszámolják a könyvek késedelmes visszahozását.

Caregradszkij kereken kijelenti, hogy tagadok mindenféle mutatószámot. Ha figyelmesen és tárgyilagosan elolvasta volna cikkemet, nem vádolna azzal, hogy engem nem érdekel és nem nyugtalanit a társadalmi-politikai szakhoz tartozó irodalom kölcsönzésének csökkenése és hogy véleményem szerint, ezen a területen minden a legszebb rendben van. Azt irja továbbá, hogy Sz. Kljuev eltorzitva ábrázolja a párt hatalmas propaganda tevékenységét, mentegeti a könyvtáraknak a társadalmi-politikai irodalommal való rossz munkáját és heves védelmébe veszi a könyvtárakat.

Ez vádnak tul sok, viszont bizonyitásnak édeskevés.

Mikor a társadalmi-politikai irodalom csökkenő kölcsönzésének okairól szóltam cikkemben, a következőket irtam: "Mindez nem jelenti, hogy nem kell fokozni a könyvtárakban a társadalmi-politikai irodalom propagálását". Ezekhez még hozzátehetem, hogy ha a könyvtárak az irodalom propagandáját csupán kiállitásokra, ajánló jegyzékekre és könyvismertetésekre korlátozzák, az eredmények nem lesznek jelentősek. Arra van szükség, hogy a kölcsönző osztályon nap mint nap szinvonalas módon ajánljuk az időszerü könyveket; csak igy érhetünk el e téren jó eredményeket.

A könyvtárak eredményes munkájának alapvető előfeltétele az, hogy szoros kapcsolatban álljanak a néppel. Helytelen az az állitás is, miszerint azt irtam volna, hogy az Arhangelszki Megyei Könyvtárban megjavult a társadalmi-politikai könyvekkel való foglalkozás. Ellenkezőleg cikkemben olyan számokat közlök, melyek éppen azt bizonyitják, hogy 1950. után csökkent ennek az irodalomnak a kölcsönzése. Vajon mi jót találhattam ebben a tényben?

Az 1952-1955. években nemcsak az Arhangelszki Megyei Könyvtárban csökkent a társadalom-politikai irodalom kölcsönzése hanem sok más megyei könyvtárban is. Milyen magyarázatot tud adni erre Caregradszkij elvtárs? A Minisztérium levelei és utasitásai ismertek előttünk és objektiven, helyesen elemzik a kölcsönzés csökkenésének okait. Könyvtárunk dolgozói is mindent megtettek annak érdekében, hogy ezen a helyzeten javitsanak.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

Az 1957 év különösen kiemelkedő volt országunk számára. Ekkor ünnepeltük a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 40. évfordulóját és tanui voltunk a nemzetközi élet sok jelentős eseményének. A szovjet nép hősi multja, az elmult 40 év alatt elért munka- és hadi sikerek a könyvek nagymérvü gyarapodásában tükröződnek. Ezek iránt a könyvek iránt óriási volt az érdeklődés és magától érthetődő, hogy a könyvtárak kétségkivül szép sikereket értek el az ide vonatkozó könyvanyag forgalmában. Igy például az Arhangelszki Megyei Könyvtár az 1957. év során 83 317 társadalmi-politikai könyvet kölcsönzött, azaz 8,5 ezerrel többet mint 1956-ban. Nem kételkedem abban, hogy az 1957. évben az egyéb könyvtárakban is megnövekedett a politikai irodalom kölcsönzési forgalma.

Milyen következtetéseket vonhatunk le ebből? A könyvtárosoknak reagálniok kell a tömegek igényeire, figyelembe kell venniök kéréseiket és szoros kapcsolatban kell lenniök a nép életével.

A Szovjetunió Kommunista Pártjának XX. Kongresszusa azt a követelményt támasztotta a népmüvelési intézményekkel, - tehát a könyvtárakkal - szemben is, hogy váljanak a pártszervezetek támaszaivá a lakosság körében végzendő népnevelési és politikai tömeg-munkában.

Nem értem miért irta Caregradszij, hogy védelmembe veszem a cseljabinszki terület könyvtárait, amelyek csökkentették a müszaki-termelési irodalom kölcsönzésének forgalmát. Én csak azt tartottam szükségesnek, hogy megmagyarázzam ennek a jelenségnek az okait. Válaszában Caregradszkij elvtárs abszolut számokat közölt a cseljabinszki területen lévő városi könyvtárak azon kölcsönzési forgalmáról, amely a termelési és müszaki irodalomra vonatkozik és ezáltal minden világossá vált. Nos, ezt kellett volna tennie első cikkében is /Bibliotekar', 1956. 12. szám/ és akkor nem lett volna vita és alaptalan vádaskodás.

Caregradszkij, amidőn az emlitett folyóirat 1956. 12. számában közreadott első cikkében könyvtáranként összehasonlitja az 1950 évi átlagos évi olvasottságot az 1955. évi adatokkal, ezt irja: "A következő furcsa helyzet adódik: ugyanakkor amikor az olvasók kulturális szinvonala és igényei jelentős mértékben megnövekedtek, az

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

átlagos évi olvasottság csökkent."Második cikkében /Bibliotekar', 1958. 3. szám/ Caregradszkij a következőkre mutat rá: "Ugyanakkor 1956-ban az egész OSzSzSzK-ban, beleértve az arhangelszki terület könyvtárait is, emelkedett az évi olvasottság. Ez pedig a szovjet emberek szüntelen kulturális fejlődésének ragyogó bizonyitéka." Mi következik ebből? 1950-től 1955-ig az átlagos évi olvasottság csökkent, annak ellenére, hogy az olvasók kulturális szinvonala állandóan emelkedett. Az 1956. évben az olvasottság növekedett és ezt a jelenséget Caregradszkij a szovjet emberek kulturális fejlődésével magyarázza. A kulturális fejlődés kétségkivül fennáll, de nem szabad az általános mutatószámok bűvöletébe esnünk.

Az a tény, hogy az egyes könyvtárakban emelkedik az olvasottság, még nem bizonyitja azt is, hogy jól dolgoznak. Az egyéb mutatószámok /a társadalmi-politikai-, a természettudományos-, a mezőgazdasági-, a müszaki- és egyéb irodalom igénybevételének foka és annak vizsgálata, hogy a szóban forgó könyvek hogyan segitik a szovjet embereket sokrétü munkájukban és életükben/ jóval jellemzőbbek. Cikkemben erről irtam is.

Nem volt szándékomban "lefokozni" a könyvállomány forgási sebességének jelentőségét és teljesen feleslegesnek tartom, hogy még egyszer megismételjem Caregradszkij elvtárs előtt azokat a szavakat, amelyeket Lenin mondott a könyvek forgási sebességéről.

Visszatérünk az Arhangelszki Megyei Könyvtár mutatószámaihoz. 1956-ban a könyvtár állománya 534 600 kötet volt és 441 043 könyvet kölcsönzött. A forgási sebesség - Caregradszkij szerint -0,82. 1957-ben 506 162 kötetes állomány mellett a kölcsönzések száma 486 730 kötet volt. (A forgási sebesség 0,96).

Mit bizonyitanak ezek az adatok? A könyvállomány csökkenése és a kölcsönzések számának emelkedése mellett is csak kismértékben emelkedett a forgási sebesség. Mi lesz akkor, ha a kölcsönzések növekedésével egyidőben emelkedni fog az állomány is. Vajon sokkal fog-e emelkedni a könyvállomány átlagos évi forgási sebessége?

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

Caregradszkij sok vonatkozásban helyesen értékelte könyvtárunk munkáját és az a kifogása, hogy 10 000 uj könyvet nem bocsátottak az olvasók rendelkezésére, megfelel a valóságnak. Ő azonban jól tudja, hogy e könyvek számára nem volt hely a raktárban és ebből az anyagból közvetlenül a feldolgozó osztályról kölcsönöztünk. Raktárunkat olyan régi, felesleges irodalommal terheltük meg, amelyet a Müvelődésügyi Minisztérium utasitása értelmében könyvtárunkban őrizni kellett. A könyvtár dolgozói hálásak Caregradszijnak, akinek közbenjárására megszabadultak a makulaturának való könyvektől és igy az uj könyveket bocsáthatták az olvasók rendelkezésére.

Eredeti cim: Otvet tov. Caregradszkomu.
Megjelent: Bibliotekar', 1958. 9.sz. 53-54. p.
OSzK.ford.sz.: 2046

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

KONGRESSZUSOK - KONFERENCIÁK

A FID 24. KONFERENCIÁJA

Beszámoló az 1958. november 22.-én Washingtonban tartott program-ülésről.

A program-ülést a Nemzeti Tudományos Akadémia (National Academy of Sciences) felolvasótermében tartották. Az ülésen az Amerikai Egyesült Államokból 50, egyéb országokból 30 személy vett részt.

Az ülést a FID elnöke, aki az ülésen az elnöki tisztet betöltötte, 2 óra 10 perckor nyitotta meg. Üdvözölte a résztvevőket a FID-nek Európán kívül tartott ezen első ülésén s felhívta a figyelmet arra, hogy az ülést a FID egyik közgyűlésének kell tekinteni, mivel javarészében dokumentációs kérdésekre vonatkozó általános jellegű anyag megtárgyalására szolgál.

Bevezető a FID tárgysorozatához

Dr. Alex. King (a FID elnöke) volt az első felszólaló. Megállapította, hogy a FID egyike a legrégebbi nem állami szervezeteknek. 1895-ben OTHET és La FONTAINE alapította; céljuk a tudomány egységének biztosítása volt olyan időszakban, mikor a specializálódás még csak kezdeti szakaszában volt. Világbibliográfiát szerkesztettek cédula formában; ennek céljaira kialakították az FTO-t, mely rendszernek a FID gondviselője; hogy ez a rendszer korszerű színvonalon mozog, az sok szakember önfeláldozó munkájának eredménye.

Nagy tévedés lenne azonban, ha a FID-et az FTO-val azonosítanák; a FID ugyanis tevékenységi körét fokozatosan olyan területekre is kiterjesztette, mint amilyen a dokumentumok másolása és kiválogatása és a dokumentalisták kiképzése. Tény azonban, hogy a

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

FID munkája zömének anyagi alapjául az ETO kiadások szerzői díja és egyéb bevételei szolgálnak.

Az utóbbi években a természettudományok és az ipar területén olyan mérvű fejlődés következett be, hogy fontolgatni kell: milyen uton-módon tudná a FID tevékenységi körét kiterjeszteni abból a célból, hogy ki tudja elégíteni azokat az igényeket, melyeket a tudományos tájékoztatás anyagának felhasználói támasztanak.

A Szövetség az idő szerint egy átmeneti korszak kellős közepében található. Önfeláldozó főtitkára, DONKER DUYVIS a jövőben - hajlott kora következtében - nem tudja már folytatni a Szövetség érdekében kifejtett eddigi tevékenységét. A Szövetségnek teljes munkaidőben dolgozó ügyvezető igazgatót kell tehát kineveznie, akinek az lesz a feladata, hogy kiszélesítse s ezzel hatásosabbá tegye a titkárság munkaterületét.

Ennek lehetővé tétele végett azonban a FID költségvetését is növelni kell. Erre fokozatosan sor is kerülhet, mert a tagok száma ujabban örvendetes módon növekszik. De ezenfelül felszólították a tagokat arra is, hogy növeljék hozzájárulásukat; a felszólítás élénk visszhangra talált.

Igen nagyra értékeljük nemzeti tagjainknak az anyagi hozzájárulás növelése terén mutatkozó készségét. Azt is elégtétellel kell megállapitanunk, hogy tagjaink közreműködésükkel egyre erőteljesebben támogatják a Szövetséget a közös feladatok elvégzésében.

A FID-nek továbbra is folytatnia kell értékes tevékenységét jelenlegi programja, különbsképpen pedig az ETO-ra irányuló munkássága területén; ugyanakkor azonban munkaterületét ki is kell tágitania s mindenütt, ahol ez szükségesnek mutatkozik, uj feladatokat kell vállalnia. Több időt és energiát kell ezentul forditania az olyan területek gondozására, mint amilyen az osztályozás általában, a kódolás, a dokumentumok másolása és a különféle válogatási eljárások, a tájékoztatási szolgálatok, forditási kérdések, a dokumentalisták kiképzése és az olyan országok megsegitése, ahol a dokumentáció még nincs kellő mértékben kifej-

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

lődve. A Szövetségnek központi feladatot kell vállalnia a tudományos tájékoztatás új technikai eljárásainak ismertetésében.

A FID-nek programja végrehajtása során el kell kerülnie, hogy ugyanazt a munkát újból végezze, amit nemzeti, illetve nemzetközi szinten mások már egyszer elvégeztek. Erőteljesebben kiépített titkárság révén képesnek kell lennie arra, hogy a mérhetetlen mennyiségű forrás-anyagot nagyobb mértékben tudja rendelkezésre bocsátani.

A FID és az osztályozás

B.C. VICKERY D.J. FOSKETT az University of London Institute of Education könyvtárának igazgatója nevében szólalt fel, aki nem tudott ezen az ülésen résztvenni. Felszólalásában megemlítette, hogy nincs kétség afelől, milyen vezetőszerepet visz a FID az osztályozás területén. Szerepének eredete egészen azokra a régi időkre nyúlik vissza, amikor Paul OTLET és Henri LA FONTAINE a világbibliográfiáját megindította, amint azt KING is már említette.

Az ETO-t szerte az egész világon alkalmazzák; rendkívüli mértékben eredményesnek bizonyult ez a rendszer az Amerikai Egyesült Államokon kívül. Legszembetűnőbb példa erre Angliában a Physics Abstracts és az Electrical Engineering Abstracts gyakorlata.

Rendkívül széleskörű szervezet működik az ETO naprakész állapotra való tartásán. A közzétételre vonatkozó javaslatokat nem tartják vissza addig, míg új kiadás kinyomtatására nem kerül sor, hanem az un. "PE Notes"-ban (Proposals for Extension) rendszeresen közzéteszik. Ha ezeket a javaslatokat jóváhagyják, akkor a félévenként megjelenő "Extensions and Corrections to the UDC" című kiadványban teszik közzé.

A Szövetségnek egy külön bizottsága /FID-CA/ folyamatosan tájékoztat az osztályozás területéről és szerkeszti az ilyen irányban megnyilatkozó fejlődést. Ennek a bizottságnak kiemelkedő vezetői az indiai RANGANATHAN és a francia DE GROLIER.

Az osztályozás tárgyában 1955-ben Brüsszelben tartott értekezlet eredményeképpen 1957-ben Dorkingban (Anglia) az International Conference on Classification for Information Retrieval megrendezésére kerül

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

A washingtoni International Conference on Scientific Information /ICSI/ (Tudományos Tájékoztatás tárgyában tartott Nemzetközi Konferencia) 3 témaköre is összefüggött az osztályozás kérdésével; az amerikai delegátusok részéről nagy érdeklődés nyilvánult meg a kérdés iránt.

Az osztályozás munkáját végző szakembereknek és a gépi berendezés szakértőinek valóban gyümölcsöző együttműködését kell tanusítaniok, hogy megoldhassák a dokumentációs anyag visszakeresésének azokat a kérdéseit, amelyeket az ICSI ülésein megvitattak.

Az Amerikai Egyesült Államokban folyó dokumentációs munka jellegzetességei és jövője.

Herman H. HENKLE a Chicago-i John Crerar Library igazgatója felszólalásában kijelentette, hogy az Amerikai Egyesült Államok népe nagy örömmel tekintett az ICSI és a FID konferenciák elé, mert ezeken a dokumentáció kérdéseit közösen lehet megvitatni. Megállapítása szerint a dokumentációnak három fő funkciója van: az ismeretanyag gyüjtésének szervezése, tárolása és visszakeresése. Az Amerikai Egyesült Államokban az a helyzet, hogy a könyvtárak látják el a tudományos és műszaki irodalom gyüjtésének munkáját; a kivonatolást és egyéb tartalmi feltárást a társulatok, akadémiák és a könyvtárak végzik; a harmadik feladat ezen két funkció eredményének alkalmazása gépi berendezések utján történő visszakeresésre, az ipar és a kormányszervezetek számára.

Henkle megállapitása szerint az ETO felhasználása tágabb lehetőségeket nyujt, mint a Dewey féle Tizedes Osztályozás. Éppen azért az ETO-t olyan szakkönyvtárak is alkalmazzák, mint amilyen a John Crerar Library. A Library of Congress osztályozási rendszerének alkalmazására főként az ipari laboratóriumokban kerül sor. A katalogizálás kérdéseit az American Library Association és a Library of Congress tanulmányozza. Egy másik igen fontos vállalkozás az Union Catalogue és az Union List of Serials naprakész állapotban való tartása.

A második világháboru óta fokozták az erőfeszitést ezeknek a

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

funkcióknak a tökéletesitésére. Az erre irányuló munka főként a könyvtárakon kivül ment végbe. Az ujabb fejlődés jellegzetessége a gépesités iránti fokozott mérvü érdeklődés; a fejlődést főként az ipar terén és a szövetségi kormány nemzetvédelmi hivatalaiban végrehajtásra váró kutatási programok támogatják. A közelmultban behatóan vizsgálták annak lehetőségét, miként lehetne nagyobbfoku központositás utján javulást biztositani ezen a téren.

Szovjet vélemény a tudományos és müszaki tárgyu nemzetközi együttmüködésről.

A.I. MIHAJLOV (a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Tudományos és Müszaki Tájékoztató Intézetének igazgatója) megállapitása szerint az ICSI rendkivül nagy segitséget jelent a gondolatok kicserélésének előmozditásánál. Véleménye szerint azonban ennek előmozditására széleskörü hálózatot kellene szervezni. Ehhez felajánlotta a szovjet tudósok együttmüködését.

Az Intézet egyik legfontosabb feladata a referálólapok kiadása. Mihajlov professzor megemlitette, hogy az Intézet által kiadott referálólapokat több mint 30 országban használják fel, ideértve az Amerikai Egyesült Államokat is. Az Intézet ezenfelül külföldről érkező kérésre számtalan cikkről fotókopiát is készit, - sok országból kapnak irodalmat, - 60 ország 859 szervezetével cserél tájékoztató anyagot.

Az Intézet programja: a referáló szolgálat folytatása, - a tájékoztatás továbbfejlesztésének tanulmányozása, - 1959 januárjával olyan uj folyóirat kiadása, amely angol és orosz nyelven a dokumentáció területén világszerte tapasztalható fejlődésről számol be. Ezenfelül az Intézet "Itogi Nauki" cimmel uj monográfia sorozat kiadását is megkezdi; ez a sorozat a tájékoztató szolgálat egyes területein tapasztalható fejlődésről szóló beszámolókból fog állni. Az egyes kötetek 2, illetve 3 éves időszakaszt fognak felölelni és az illető területen világszerte végbemenő legjelentősebb fejlődési mozzanatokat fogják tükrözni.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

Az "International Council of Scientific Unions"-al megállapodást létesitettek kivonat-csere tárgyában.

Mihajlov professzor véleménye szerint a FID igen nagy segitséget tudna nyujtani a különféle nemzetek tudósai közötti együttmüködés előmozditása tekintetében. Abból a célból azonban, hogy tevékenysége számára a nemzetközi tudományos szervezetek együttesében megfelelő területet lehessen biztositani, munkásságának egy néhány területét fölül kellene vizsgálni. Mert bár a könyvtári tevékenység és a tudományos tájékoztatás munkája terén néhány közös probléma mutatkozik, mégis helyénvaló lenne bizonyosfoku elkülönülésre törekedni; a határozott elkülönülés révén ugyanis mindkét területen határozottabb és eredményesebb programok végrehajtására kerülhetne sor.

Az is nagy haszonnal járna, ha a FID jegyzékbe foglalná a kiadókat. A FID-nek közvetitő tájékoztatási központként kellene szolgálnia tagjainak irodalommal való ellátása tekintetében. A gépi berendezések használatával kapcsolatos tapasztalatokról is be kellene tagjainak számolni.

Mihajlov professzor a FID feladataiként a következő területeket jelölte meg: bibliográfiai cédulák és annotációk nemzetközi szabványának kialakitása; a fonetikus és a betüszerinti átirás területén szabványok alkotása, a dokumentum-másolási eljárások tanulmányozása.

Az elnök köszönetet mondott Mihajlov professzornak rendkivül érdekes hozzászólásáért. Rövid szünet után az ülés folytatódott.

A dokumentációs központok nemzetközi együttmüködése és munkájuk egyeztetése.

Mr. Dan FINK (az Épitészeti Dokumentáció Dán Nemzeti Központjának igazgatója) arra mutatott rá felszólalásában, hogy a dokumentációs központoknak különböző képzettségü felhasználók igényeit kell kielégiteni. Az épitészeti dokumentáció terén különböző szempontok érvényesülnek a tervezés és a megvalósitás tekintetében.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

Az Építészeti Kutatás, Vizsgálatok és Dokumentáció Nemzetközi Tanácsa (International Council for Building Research, Studies and Documentation, /CIB/) szervezetében, amelyet 1950.-ben hoztak létre, az anyagot nemzeti szinten gyüjtik egybe, azután a CIB közreműködésével nemzetközi szinten koordinálják. E program végrehajtásával kapcsolatban az a vélemény alakult ki, hogy a tudományos és müszaki tájékoztatási anyag kicserélésének legfontosabb eszközei a kivonatok. Ez idő szerint már 17 ország dokumentációs központjai, illetve bizottságai vesznek részt a közös munkában.

Mivel az épitészeti irodalom szakozására az ETO-t használják fel, 1952-ben egy közös CIB-FID bizottság, a Nemzetközi Építészeti Szakozó Bizottság (International Building Classification Committee /IBCC/) létesült. A szakozók eligazitására 1955-ben Lerövidített Építészeti Osztályozás (Abridged Building Classification /ABC/) cimen szabályzatot tettek közzé, amelyet azóta 14 nyelvre lefordítottak. Egyre növekvő számu intézet, társulat, hivatalos szerv és kiadó használja az ETO-t, - ennek következtében egyre javul a tájékoztatási anyag felhasználhatósága.

Az ETO azonban elégtelennek bizonyult az anyag rendezésének (filing) céljaira, éppen ezért 1957-ben az IBCC a besoroló rendszerek vizsgálatára programot inditott el, azzal a céllal, hogy olyan uj rendszert alakitanak ki, amelyet az ETO-val párhuzamosan lehet majd felhasználni. Eddig mintegy 70 naprakész besoroló rendszert vizsgáltak meg, a kitüzött tervet azonban még nem hajtották végre.

Az ABC-t arra irányuló kisérletnek is lehet tekinteni, hogy - az ETO-nak mint kulcsnak felhasználásával - több nyelvü szótárt lehessen majd belőle kifejleszteni.

A Dán Építészeti Dokumentációs Bizottság - mint uttörő tervvel - olyan referálólap (digests) közzétételével inditotta el munkásságát, amely idegen folyóiratok röviditett cikkeit tartalmazza; ezt abból a célból teszi, hogy a pusztán kivonatok utján nyujtott tájékoztatást kiegészitse.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

A továbbiakban beszámol a tudományos tájékoztatásról Washingtonban, a mult év végén tartott konferencián E. PIETSCH professzornak a Frankfurt am Main-i Gmelin Intézet igazgatójának előadásáról.

Pietsch előadásainak teljes szövegét - és a washingtoni konferenciával kapcsolatos egyéb beszámolót is - a Könyvtári Figyelő következő számában közöljük.

+ + + + +
+ + +

dr. Ranganathan (India) felszólalásában a szabványosítás kérdésével kapcsolatban, amelyre Mihajlov professzor tért ki, megemlítette, hogy ennek rendezése már meg is indult a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet részéről a FID-del történő szoros együttmüködésben.

Azon véleményének is kifejezést adott, hogy a könyvtári és dokumentációs tevékenységnek az IFLA és a FID körében egymással szorosabb kapcsolatban kell a jövőben végbemenniök.

Eredeti cim: 24th Conference of FID, Washington D.C. Report on the Program Meeting on November 22nd.

Megjelent: Revue de la Documentation. 1959. 26. vol. 1.no. 10-12.p.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

Fradkina, Z.L.:

KONFERENCIA A SZOVJET BIBLIOGRÁFIA KÉRDÉSEIRŐL

Moszkvában 1959. február 9-12.-ig konferenciát tartottak a szovjet bibliográfia problémáiról. A konferenciát a Lenin Könyvtár, a Szaltükov-Scsedrin Könyvtár és a moszkvai Könyvtárosképző Főiskola közösen rendezték. A több, mint 400 résztvevő között ott voltak a nagy egyetemi-, akadémiai- és szakkönyvtárak dolgozói, a megyei- járási- szakszervezeti- és egyéb közművelődési könyvtárak és az Összövetségi-, valamint a Szövetséges Köztársaságok Könyvkamaráinak munkatársai.

A konferencia érdeklődésének homlokterében az országos bibliográfiai munka szervezeti kérdései állottak; ezen belül is különös súllyal a szak- és helyismereti bibliográfiák problémái. Az ajánló bibliográfia kérdéseiről 1948-ban és 1952-ben már tartottak hasonló jellegü megbeszéléseket, a nemzeti bibliográfia problémáit pedig részletekbe menően is többizben megvitatták a könyvkamarák dolgozói. (Legutóbb 1958-ban.) Az emlitett megbeszéléseken azonban majdnem semmi szó nem esett a szak- és helyismereti bibliográfiákról, pedig ezen a területen jelenleg sok hiányosság tapasztalható.

A rendezők, abból kiindulva, hogy egyetlen konferencia nem elegendő ahhoz, hogy tudományszakok szerint tárgyalják a kérdéseket, ugy határoztak, hogy bibliográfia-fajtánként csoportositják az anyagot. Ezzel lehetővé vált az is, hogy a részvevők ne csak egy-egy szükebb szakterület problémáit, hanem a bibliográfiai munka egészét is áttekinthessék.

S z a k b i b l i o g r á f i a

A.N. VEREVKINA "A Szovjetunió kurrens bibliográfiáinak helyzete és feladatai", Z.L. FRADKINA "A Szovjetunió retrospektiv szak-

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

bibliográfiai munkájának alapvető szervezeti kérdései" című referátumaikban rámutattak arra, hogy ugyanakkor, mikor a Szovjetuniónak világszerte elismert nemzeti bibliográfiája van, mint a mai napig nem alakult ki ésszerű rendszer a szakbibliográfiák területén. Ezért nincs számos tudományágnak teljes értékű retrospektiv bibliográfiája és nem megnyugtató a folyamatos bibliográfiai tájékoztatás sem. A referáló lapok a szakirodalmat késedelmesen dolgozzák fel.

A sok általános tudományos- és szakkönyvtár, valamint a dokumentációs intézmények tevékenysége nincs összehangolva és a kiadók munkájában is gyakoriak az átfedések; mindez azt eredményezi, hogy a meglévő pénz és munkaerő nincs kellőképpen kihasználva. A két referátum javaslatot tett a szakbibliográfiai munka megjavitására az SzKP XXI. Kongresszusának szellemében.

A vitában a hozzászólók legélesebben azt vetették fel, hogy egyik referátumban sem domborodott ki kellőképpen az általános- és a szakbibliográfia közötti összefüggés. Heves vita folyt a "Letopisz' Zsurnal'nüh Sztatej" további fejlesztése körül. Ez a kurrens bibliográfia ugyanis jelenleg csak a periódikák cikkeit veszi fel, az önálló müként megjelent cikkgyüjtemények, hivatalos kiadványok anyagát nem dolgozza fel. A.N. VEREVKINÁNAK azt a javaslatát, hogy a "Letopisz'" szakterületenként, külön sorozatokban jelenjék meg, a felszólalók többsége nem fogadta helyesléssel. Szinte minden hozzászóló azt a nézetet hangoztatta, hogy a kiadvány őrizze meg egyetemes jellegét. A.N. VEREVKINÁNAK azt a javaslatát azonban, hogy az Összszövetségi Könyvkamara tágitsa a "Letopisz"-be felveendő anyag körét - általános helyesléssel fogadták.

Több felszólaló a külföldi irodalom feldolgozásának kérdéseivel és ezzel kapcsolatban az Összszövetségi Tudományos és Müszaki Tájékoztató Intézet (VINITI) munkájával foglalkozott. A konferencia ezzel kapcsolatban a következő döntést fogadta el:

> "A külföldi szakirodalom ésszerü nyilvántartása érdekében fel kell kérni a VINITI-t, hogy szabványméretü katalóguscédulákon, az általánosan elfogadott cimleirási szabályok szerint adja ki a külföldi folyóiratok cikkeinek cimleirásait orosz cimforditással."

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

A konferencia részvevői a szakbibliográfiai tájékoztatás további javitása érdekében felkérték az Állami Tudományos és Müszaki Könyvtárat (Goszudarsztvennaja Publicsnaja Naucsno-Tehnicseszkaja Biblioteka SzSzSzR), hogy ismét adja ki a "Müszaki Irodalom Ujdonságai" (Novoszti Tehnicseszkoj Literaturü) c. 1936-ban indult és 1953-ban megszünt kurrens szakbibliográfiát.

A retrospektiv szakbibliográfia kérdéseinek megvitatása kapcsán felmerült a kurrens szakbibliográfiával való kapcsolat problémája. Ugyancsak vita folyt a szakbibliográfia és a téma-bibliográfia összefüggéseinek kérdéséről is. Számosan felvetették azt, hogy szorosabb együttmüködést kell teremteni a szakbibliográfiákat összeállitó tudományos intézmények és a szakkiadók között. Mások azt a nézetet hangoztatták, hogy a jelentősebb általános jellegü könyvtáraknak, de a köztársasági könyvtáraknak is folytatniok kell szakbibliográfiai tevékenységet. A konferencia a részvevők egyhangu véleménye alapján a következőket határozta:

"A központi szakkönyvtárak legfontosabb feladatának a következő évekre azt tartjuk, hogy a szovjet hatalom alatt egy-egy tudományág területén, vagy egy-egy kérdéssel kapcsolatban megjelent irodalom alapvető bibliográfiáit állitsák össze és adják ki."

Emellett - az SzKP XXI. Kongresszusának irányelvei alapján - elsősorban a tudomány időszerü kérdéseit, a népgazdaság és a kultura fejlődésének problémáit kell tekintetbe venni.

A felszólalók azt is hangsulyozták, hogy a kurrens és retrospektiv bibliográfiákban az eddiginél nagyobb mértékben kell feldolgozni a Szovjetunió népeinek nyelvén megjelent irodalmat.

Felvetődött az a kérdés is, hogy a tudományos folyóiratok tartalom- és egyéb mutatói egyes esetekben teljesen hiányoznak, de a meglévők sem kielégitőek. A konferencia határozatba foglalta, hogy

"fel kell kérni a tudományos folyóiratok szerkesztőit, hogy az évi mutatók mellett készitsenek olyan, nagyobb időközökre szóló mutatókat, melyek kellőképpen feltárják a folyóiratok tartalmát."

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

A j á n l ó b i b l i o g r á f i á k

"Az ajánló bibliográfia és helye a szovjet bibliográfia rendszerében" c. referátumot B.A.SZMIRNOVA tartotta. Legfőbb célul azt tüzte ki, hogy meghatározza milyen feladatok hárulnak egyrészt az ajánló bibliográfiákat készitő könyvtárakra, másrészt az ilyen munkát végző intézményekre. Kisérletet tett referátumában arra, hogy megvilágitsa az ajánló bibliográfia társadalmi funkcióit és rámutasson azoknak az igényeknek a sajátosságára, amelyeket - szemben a szovjet bibliográfia egyéb fajtáival - az ajánló bibliográfiának kell kielégitenie. Felvázolta az ajánló bibliográfiai munka szervezetének körvonalait is

A vita a referátuménál lényegesen szélesebb mederben haladt; egyes felszólalók az előadó szervezeti javaslataival alapvetően nem értettek egyet.

Számos szakkönyvtár képviselője felszólalásában hangot adott annak a felfogásnak, hogy könyvtáruk - annak ellenére, hogy ezt a referátum nem tartja feladatuknak - szükségesnek tartja a különféle ajánló bibliográfiák készitését. Többen - közöttük a Szaltükov-Scsedrin Könyvtár munkatársa is - hangoztatták, hogy helytelen az ajánló bibliográfiát szembeállitani a szovjet bibliográfia többi, kialakult fajtájával. Hangsulyozva a bibliográfiák különféle fajtái között meglévő szoros kapcsolatot, felhivták a figyelmet arra, hogy az ajánló bibliográfiáknál kialakult módszerek az anyag kiválogatása, értékelése és a szerkesztés terén - a szakbibliográfiák készitésénél is hasznosak lehetnek. A Szaltükov-Scsedrin Könyvtár munkatársai arra is felhivták a figyelmet, hogy minél többfajta olvasói réteg számára kell kiterjeszteni az ajánló bibliográfiák készitését. A képzettebb és szakképzettebb olvasók (pl. orvosok, mérnökök, agronomusok) számára saját tudományáguk határ- és rokonterületeivel kapcsolatos ajánló bibliográfiák tennének jó szolgálatot. Néhányan aggályosnak tartották azt a jelenséget, hogy a müszaki irodalom területén egyre kevesebb ajánló bibliográfia jelenik meg.

A felszólalók közül számosan birálták a "Csto Csitat'" (Mit olvassunk) c. ajánló bibliográfiai folyóiratot. Tisztázatlan a lap pro-

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

filja, sem a könyvtárosoknak, sem pedig az olvasóknak nem nyujt kellő segitséget.+ A felszólalók szükségesnek tartják, hogy a lap munkáját széles körben vitassák meg. Közelebb kell kerülnie a közmüvelődési könyvtárak mindennapi munkájához, céltudatosan és rendszeresen kell közölnie ajánló jegyzékeket a mindenkori, napirenden lévő kérdésekről.

Érdekes felszólalás hangzott el az ajánló bibliográfiák és a szabadpolc viszonyáról. Ezzel kapcsolatban felvetődött a közmüvelődési könyvtárak mintakatalógusainak megnövekedett jelentősége is. Felhivták a figyelmet arra is, hogy az ajánló bibliográfiák további fejlesztésének lényeges mozzanata az olvasók érdeklődésének és szükségleteinek beható tanulmányozása.

A konferencia a kérdéssel kapcsolatban a következő határozatot hozta:

"Az ajánló bibliográfiai munka rendezése érdekében szükséges, hogy a Lenin Könyvtár, a Szaltükov-Scsedrin Könyvtár és a szakkönyvtárak egységes terv alapján adjanak ki ajánló bibliográfiákat minden tudományág területéről és a legkülönbözőbb olvasói rétegek számára - az önképzés, a szakmai továbbképzés és a tudományos ismeretek népszerüsitése terén egyaránt.

Az Állami Tudományos és Müszaki Könyvtár, valamint a hálózatához tartozó müszaki könyvtárak adjanak ki ajánló bibliográfiákat a különböző szakmák dolgozói számára.

A határterületi és megyei könyvtárak elsősorban az alábbi ajánló jellegü kiadványokat bocsássák közre,

a./ helyismereti ajánló bibliográfiákat,

b./ megyéjüket különösen érintő népgazdasági kérdésekkel kapcsolatos ajánló bibliográfiákat.

A köztársasági könyvtárak a területükön élő lakosság nyelvén adjanak ki ajánló bibliográfiákat mindenféle tárgykörből."

+ A lapról részletes birálatot közöl G.P. FONOTOV tollából a Szovetszkaja Bibliografija 1959. 2.(54) száma. (75-80.p.)

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

Helyismereti bibliográfia

V.A.NIKOLAEV: "A Szovjetunió helyismereti bibliográfiájának feladatai" c. referátumában jelentős szervezeti kérdéseket vetett fel és számos, a munka megjavitását célzó javaslatot terjesztett elő a tervezéssel, a bibliográfiák összeállitásával és kiadásával kapcsolatban.

A hozzászólók nagy része a köztársasági, megyei és határterületi könyvtárak bibliográfusai közül került ki. Többen felvetették, hogy a referátum nem foglalkozott az ajánló jellegü helyismereti bibliográfiák kérdésével, pedig ilyeneket - főleg a megyei könyvtárak - szép számmal kiadnak. Ugyancsak felhivták a hozzászólók a figyelmet a kurrens helyismereti bibliográfiák kiadásának és szerkesztésének megjavitására.

A felszólalók különösen hangsulyozták a nagy retrospektiv helyismereti bibliográfiák létrehozásának szükségességét. Rámutattak arra, hogy ezt csak a könyvtárak közös munkájával lehet megvalósitani. A novoszibirszki Megyei Könyvtár munkatársa beszámolt a délszibériai könyvtárak eredményes együttmüködéséről. Már az értekezleten voltak olyanok (pl. az uralvidéki könyvtárosok), akik elhatározták a nagyszabásu helyismereti bibliográfiák közös munkával való összeállitását. A konferencián elhangzottak alapján komolyan kell foglalkozni az egyes könyvtárak helyismereti tájékoztatási anyagának rendbehozásával is. (Pl. segédkönyvtár, kartotékok, katalógusok, stb.)

Egyöntetü volt az a vélemény, hogy a megyei- határterületi- és köztársasági könyvtárakban állandó helyismereti-bibliográfusi állást kell rendszeresiteni, hogy az SzKP XXI. Kongresszusának szellemében folyhasson az a felelősségteljes munka, ami a helyismereti bibliográfiával kapcsolatban a könyvtárak előtt áll.

A konferencia elfogadta a krasznodari Határterületi Könyvtár munkatársának azt a javaslatát, hogy a közeljövőben külön, a helyismereti bibliográfia speciális kérdéseivel foglalkozó tanácskozást hivjanak össze, továbbá, hogy a Lenin Könyvtár Könyvtártudományi

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

és Bibliográfiai Tudományos-Módszertani osztályán külön részleget szervezzenek, mely a helyismereti bibliográfiai munka összehangolásával és módszertani irányításával foglalkoznék. Ugyancsak javasolták, hogy a Lenin Könyvtár dolgozza ki a nemzetiségi köztársaságok helyismereti bibliográfiai tevékenységének sajátos módszertani kérdéseit - továbbá olyan egységes módszertani elveket állapitsanak meg, melyek minden köztársasági könyvtár számára irányadók lehetnek.

A referátum és a hozzászólások alapján a következőket szögezte le a konferencia:

"A helyismereti bibliográfiával kapcsolatos legfontosabb teendők:

- megyénként (határterületenként, köztársaságonként) el kell készíteni a helyismereti bibliográfiai munka távlati tervét,

- minden megyében (határterületen, köztársaságban) biztositani kell a kurrens helyismereti bibliográfia rendszeres megjelenését,

- retrospektiv helyismereti bibliográfiákat kell összeállitani és kiadni a közgazdasággal, a természeti viszonyokkal és természeti erőforrásokkal, valamint az SzKP XXI. Kongresszusa által meghatározott időszerü feladatokkal kapcsolatban,

- földrajzi tájegységek szerint közösen kell végezni a helyismereti bibliográfiai munkát (pl. Ural, Északi Vidék, Szibéria, stb.),

- be kell vonni a helyismereti bibliográfiai munkába az Össz-szövetségi Földrajzi Társaságot, más hasonló társaságokat és intézményeket,

- javasolni kell az OSzSzSzK és a szövetséges köztársaságok müvelődésügyi minisztériumainak, hogy szorgalmazza a köztársasági, megyei és határterületi könyvtárakban a helyismereti bibliográfiai státus rendszeresitést, valamint minél hamarább létesitsen un. zónális könyvtárakat,

- javasolni kell a Szovjetunió Müvelődésügyi Minisztériumának, hogy minél hamarább rendezze a helyi kötelespéldány-szolgáltatások kérdését,

- a Lenin Könyvtár Könyvtártudományi és Bibliográfiai Tu-

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

dományos-Módszertani osztályán létesitsenek külön részleget a helyismereti bibliográfiai munka összehangolására és módszertani irányitására."

M á s o d f o k u b i b l i o g r á f i a

Az elmult években számos szak- és általános másodfoku bibliográfiát adtak ki. E kérdésről M.V. MASKOVA "A szovjet bibliográfiák bibliográfiái" cimen tartott referátumot. A vita során különösen az Össz-szövetségi Könyvkamara kiadásában évenként megjelenő "Bibliografija Szovetszkoj bibliografii" cimü általános másodfoku bibliográfiáról esett sok szó. Az anyag kiválogatása és annotálása és a mutatók is gyakran formális szempontok szerint készülnek. A L'vovi Egyetemi Könyvtár munkatársa azt kifogásolta, hogy a referátum nem elemezte a szövetséges köztársaságokban kiadott másodfoku bibliográfiákat.

A konferencia M.V. MASKOVA referátuma alapján a következőket szögezte le:

"Folytatni kell a Szaltükov-Scsedrin Könyvtár által megindított "Bibliografija Russzkoj Bibliografii" cimü annotált sorozatot. Fel kell kérni a Szaltükov-Scsedrin Könyvtárat, hogy dolgozzon ki e téren egységes távlati tervet, tekintetbevéve a Lenin Könyvtár és a központi szakkönyvtárak ezirányu tevékenységét. Ezzel párhuzamosan ugyancsak folytatni kell a Szaltükov-Scsedrin Könyvtár által megkezdett külföldi bibliográfiák bibliográfiájának készitését is, bevonva e munkába a Külföldi Irodalom Állami Könyvtárát és a szakkönyvtárakat is. Fel kell kérni az OSzSzSzK Müvelődésügyi Minisztériumát, hogy a Szaltükov-Scsedrin Könyvtárnak nyujtson e munkához segitséget.

A szövetségi köztársaságokban fel kell lenditeni a másodfoku bibliográfiák összeállitásának munkáját."

B i o b i b l i o g r á f i a

I.M. KAUFMAN referátuma főleg a biobibliográfiai lexikon kérdésével foglalkozott. Miután vázolta az életrajzi és bibliográfiai

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

lexikonok összeállitása körül jelenleg fennálló helyzetet, számos figyelemre méltó, a közeljövőben megvalósitandó javaslatot tett. A hozzászólók igen nagy lelkesedéssel fogadták Kaufmannak azt a javaslatát, hogy ki kellene adni a szovjet kulturális élet "Who's who"-szerű lexikonát, továbbá, hogy tervbe kellene venni a Szovjetunió társadalmi életében jelenleg szereplő személyek életrajzi lexikonának elkészitését. Ugyancsak helyeslással fogadták azt a javaslatot is, hogy folytatni kellene a félbenszakadt "Dejateli revoljucionnogo dvizsenija v Roszszii" (Az orosz forradalmi mozgalom szereplői) cimü lexikon közreadását.

Összefoglalás

A konferencia munkája során központi célkitüzésként jelentkezett a könyvtárak és a dokumentációs szervek bibliográfiai tevékenységének összehangolására irányuló törekvés. Mind az előadók, mind a hozzászólók azon a véleményen voltak, hogy olyan központi szervet kell létrehozni, mely ezt az összehangolási munkát elvégzi. E szervet a bibliográfiai munkát végző nagykönyvtárak és tudományos intézetek, valamint a könyvtárosképző főiskolák képviselői irányitanák. A Központ főfeladatait a konferencia a következőkben jelölte meg:

a bibliográfiai munkának az egész Szovjetunióra vonatkozó átfogó megtervezése és a tervszerü munka biztositása; az elkészült és folyamatban lévő bibliográfiai munkák nyilvántartása és ezekről folyamatos tájékoztatás; a könyvtárakban és dokumentációs intézetekben kéziratban elfekvő bibliográfiák nyilvántartásba vétele és a legjelentősebbek kiadására távlati terv készitése.

A Szaratovi Egyetemi Könyvtár munkatársa figyelemreméltó együttmüködési kisérletről számolt be: az ottani, különféle intézményekhez tartozó könyvtárak megalapitották a "Szaratovi Társaközi Könyvtári Módszertani Tanács"-ot. A konferencia a kérdéssel kapcsolatban a következő határozatot hozta:

"A bibliográfiai munka összehangolása érdekében a köztársaságokban, határterületeken, megyékben és a nagyobb járásokban célszerü volna az intenziv bibliográfiai munkát végző könyvtárak vagy tudományos intézmények mellett müködő bibliográfiai bizottságokat

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

Egyöntetü vélemény alakult ki a konferencián a kiadási körülmények megjavitásáról is. Hangsulyozták, hogy jelentősen növelni kell az alábbi könyvtárak nyomdáinak kapacitását: Össz-szövetségi Könyvkamara - és a Szövetséges Köztársasági Könyvkamarák -, Lenin Könyvtár, Szaltükov-Scsedrin Könyvtár. Ezeken tul még általában szükségesnek tartották a köztársasági- és szakkönyvtárak nyomdai lehetőségeinek kiterjesztését is. Különösen fontos a könyvtárak meglévő nyomdai kapacitásának növelése azért is, hogy az átfutási időt meg lehessen röviditeni a saját kiadványoknál éppen ugy, mint a nyomdával nem rendelkező könyvtárak bibliográfiáinak nálunk történő kiadásánál is.

Ezenkivül elhatározták, hogy az Akadémiai Kiadó és a szakkiadók figyelmét felhivják arra, hogy ezek szorgalmazzák a könyvtárak által készitett és profiljukba vágó bibliográfiák felvételét kiadási terveikbe. A Szovjetunió és a szövetséges köztársaságok müvelődésügyi minisztériumait pedig fel kell kérni, hogy a helyi kiadókat kötelezzék bibliográfiák kiadására.

Mivel a hazai irodalom központi katalógusainak összeállitása és kiadása különösen fontos kérdés, a konferencia felkéri a Lenin Könyvtárat, hogy a kérdéssel kapcsolatban szervezzen a közeljövőben értekezletet. Kivánatosnak tartja a konferencia, hogy az 1959-1965. években rendezzenek sorozatos tanácskozásokat a szak-, helyismereti- és ajánló bibliográfiák problémáiról, valamint a bibliográfia elméleti és módszertani kérdéseiről.

A konferencia egyöntetü véleménye az volt, hogy életre kell hivni a Szovjetunió Könyvtári és Bibliográfiai Társaságát.

A konferencia részvevői végül felhivással fordultak a Szovjetunió könyvtárainak dolgozóihoz, hogy népszerüsitsék az SzKP XXI. Kongresszusának határozatait és munkájukkal járuljanak hozzá e határozatok végrehajtásához.

Eredeti cim: Konferencija po voproszam bibliografii.

Megjelent: Szovetszkaja Bibliografija. 1959. 2.(54) no. 104-110.p.

OSzK. ford.sz.: 2090.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

VITA A FARMINGTON TERVRŐL

Az Association of Research Libraries (ARL) ülése.

Az Association of Research Libraries 1959. jan. 26.-án Chicagoban tartott 52. ülésén főként a Farmington Terv eddigi eredményeivel foglalkozott. Az ALA, National Science Foundation és a Central Intelligence Agency képviselőinek részvételével tartott külön megbeszélésen megállapitották, hogy a Farmington Terv müködésének első 10 esztendejéről készült jelentés szerint a tudományos könyvek gyüjtőkörök szerinti beszerzésének eddigi gyakorlata bizonyos vonatkozásban előnyösnek, más tekintetben azonban hátrányosnak bizonyult. Ennek alapján a további teendők tekintetében az Association of Research Libraries egyhanguan az alábbi javaslatokat fogadta el:

1./ A nagyobbszabásu tudományos beszerzések irányitása és egyeztetése továbbra is az Association of Research Libraries utmutatása szerint történjék.

2./ A jövőban még inkább kell arra törekedni, hogy a tudományos szempontból fontos kurrens könyvtári anyag a világ minden részéből beszerezhető legyen.

3./ A Farmington Terv Bizottságot különálló szervvé kell alakitani; a jövőben ezt a Bizottságot a tudományos könyvek beszerzése terén az Association of Research Libraries helyett müködő központi bizottságként kell tekinteni. A bizottságot megfelelő személyzettel kell ellátni, hogy munkáját elláthassa. Fel kell hatalmazni arra, hogy a szükségnek megfelelően albizottságok és külső tagok utján müködhessék. Ez a bizottság fog összekötő szervként szerepelni valamennyi tudományos, nevelésügyi és kormányszerv között. Müködése ki fog terjedni a szükségletek megállapitására, a tervek felülvizsgálására, s a tervek végrehajtásának ellenőrzésére és elemzésére.

4./ Az Association of Research Libraries-nek megfelelő anyagi alap előteremtéséről ke[illegible] s ennek hivatala

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

részére titkári és kutató személyzetet lehessen alkalmazni.

5./ A Farmington Tervnek főként a Nyugat-Európában alkalmazott működési formáját kell a beszámoló jelentésben javasolt módon átalakitani. Az innen történő beszerzést rugalmasabban és decentralizáltabban kell megvalósitani. A Nyugat-Európa-i beszerzések összközlésére külön albizottság felállitása kivánatos.

6./ A jelentésekben foglalt javaslatok figyelembevételével a világ többi részéről történő beszerzéseknek is rugalmasabb módon kell végbemenniök.

7./ Az idegen nyelvü folyóiratok szélesebb körü és rendszeresebb beszerzési akcióját megelőzően a Farmington Terv Bizottságnak - a jelentésben foglalt javaslatok figyelembevételével - főként a humán-, a társadalomtudományok és a müszaki tudományok területén, felmérő vizsgálatokat kell végeznie az amerikai könyvtárak állományáról. Ezzel egyidejüen az uj folyóiratok mutatványszámainak beszerzését, kiválasztását és számbavételét célzó eljárásokat is meg kell javitani.

8./ Figyelemmel kell lenni arra, hogy az amerikai könyvtáraknak a fontosabb kurrens kiadásu külföldi könyvekből nagyobb mértékben van duplumokra szükségük.

9./ Az Association of Research Libraries-nek továbbra is tudatositania kell a megfelelő kormányszervek, nevelésügyi hatóságok és alapok vezetői körében, hogy bár a tudományos könyvek és folyóiratok világszerte történő beszerzésének programja igen költséges vállalkozás, mégis ugyanakkor rendkivül fontos és igen sürgős végrehajtásra váró nemzeti feladat is. A közvetlen és a messzetávu pénzügyi alapnak és a szükséges személyzetnek biztositása tehát igen fontos nemzeti érdek.

\+ + + + +
\+ + +

Az Association of Research Libraries ezen az ülésen ezenkivül a tudományos könyvtárakra vonatkozó egész sor problémát is megtárgyalt. Ezek között szerepelt: a fotókopiákkal kapcsolatban felmerülő szerzői jog kérdése, - a külföldi országok hivatalos lapjairól készült mikrofilmek központi gyüjtésének kérdése, - a szabvány-mikromásolatok kérdése, - az amerikai könyvtárak szlavisztikai forrásainak és a doktori disszertációk mikrofilmezésének kérdése.

(College and Reference [illegible] 57.p.)

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

HIREK

UJ SZOVJET KÖZPONTI MÜSZAKI KÖNYVTÁR EGYMILLIÓ KÖTETTEL

Augusztusban nyilik meg Moszkvában az Állami Nyilvános Tudományos Müszaki Könyvtár.

A könyvtár felállitását a Szovjetunió Minisztertanácsa 1958. október 17.-én határozta el abból a célból, hogy megteremtse az ország müszaki könyvtárainak egységes hálózati központját. Ebből következően az uj könyvtár fő feladatai közé tartozik a müszaki könyvtárak módszertani irányitása.

Hálózatához tartoznak a jelentős tudományos - müszaki könyvtárak közül a Felsőoktatásügyi Minisztérium volt könyvtárának (Goszudarsztvennaja Naucsnaja Biblioteka. GNB.) fiókkönyvtárai.

Egyébként itt jegyezzük meg, hogy a GNB állománya egy másik ujonnan felállitandó hatalmas könyvtár, a novoszibirszki Állami Nyilvános Tudományos Müszaki Könyvtár alapját alkotja. Ezt a könyvtárat a Szovjet Tudományos Akadémia szibériai osztálya mellett szervezik meg.

A moszkvai országos müszaki könyvtár fiókkönyvtárhiként müködnek az egyes - részben megszünt - minisztériumok könyvtárai, melyek eddig az illető szakterület központi könyvtárai voltak. E könyvtárak gyüjtőköre az uj, fiókkönyvtári helyzetükkel nem változott.

A moszkvai Állami Nyilvános Tudományos Müszaki Könyvtár további fontos feladata, hogy müszaki bibliográfiákat adjon ki és az ország müszaki könyvtáraiban folyó bibliográfiai munkát összehangolja.

Ingyenes kötelespéldányokat kap az uj könyvtár a Szovjetunióban megjelent kiadványokból. Ugyancsak megkapja a külföldi müszaki publikációk Szovjetunióban elkészült forditásainak egy gépirati másolatát is.

A könyvtár gyüjti mind a külföldi, mind pedig a belföldi müszaki prospektusokat és katalógusokat. Külföldi intézményekkel és testületekkel közvetlen csereviszonyt folytathat. A könyvtár a Szovjetunió Minisztertanácsa Állami Tudományos Müszaki Bizottságának hatáskörébe tartozik.

Állománya több mint 1 millió kötet lesz, számos igen értékes és ritka kiadvánnyal. (Szovetszkaja Bibliografija. 1958. 52.no. 81-83. p.; Bibliotekar. 1959. 3.no. 34.p.)

KÖNYVTÁRAK HÁZA DORTMUNDBAN

Az Északrajna-Westfáliai Könyvtáregyesület lapja részletesen beszámol arról az igen érdekes könyvtárépitési kisérletről, amit Dortmundban végeztek. Itt a legkorszerübb elvek szerint felépitették az un. "Könyvtárak házát" (Haus der Bibliotheken), ahol a Városi- és Tartományi Könyvtár mellett elhelyezték a Sajtótudományi Intézet Könyvtárát és a Városi Közmüvelődési Könyvtárat. Az épületet 1958 julius 2.-án adták át a könyvtáraknak. A kisérlet épitészeti vonatkozásain túl igen érdekesek lehetnek azok a könyvtá-

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

ri munkával és főleg a könyvtárközi együttműködéssel kapcsolatos tapasztalatok, melyek az általános-tudományos-, a szak- és a közművelődési könyvtár egy épületben való elhelyezéséből adódnak. Egyébként a három könyvtár szervezetileg teljesen önálló. A "Mitteilungsblatt" közli a könyvtárépület fényképét. (Mitteilungsblatt. 1958. 8.Jg.3.nr. 159-160.p.)

-O-

AZ IFJUSÁGI IRODALOM MINTAKATALÓGUSA

A felnőttek számára szóló mintakatalógus munkálatainak befejezése után most készül Szlovákiában az ifjusági irodalom mintakatalógusa a 15 évnél fiatalabb olvasók számára. A katalógus legalább 700 címet fog felölelni.

A katalógus eleget tesz annak a követelménynek, hogy minden egyes címleirás mellett -még a legkisebb olvasók számára ajánlott könyveknél is - rövid, de kifejező és az érdeklődést felkeltő annotáció lesz, amely jó tájékoztatást ad a könyv tartalmáról és értékéről. Az elképzelés szerint a korcsoportok a következők lennének: 1./ a legfeljebb 7 évesek csoportja, 2./ 8-11 évesek csoportja, 3./ 12-15 évesek csoportja, 4./ 15 évnél idősebb olvasók csoportja.

Az első két korcsoportba tartozó könyveket érdeklődési körök szerint(pl. a család, iskola, természet, munka, stb.)kívánják csoportositani, míg a 11 éven felüliek számára a szakok szerinti elrendezést alkalmazzák a Tropparzkij által módositott egyetemes tizedes osztályozás csehszlovák változata szerint. Megjegyzendő, hogy ezt az osztályozást használták a felnőttek mintakatalógusában is, igy a fiatal olvasó már az ifjusági irodalom mintakatalógusában megtanulja az osztályozási rendszer használatát és felkészül a felnőttek katalógusának használatára.

Feltételezhető, hogy a szóbanforgó mintakatalógus segitségével sikerül kiküszöbölni az iskolai diákkönyvtárak munkájában mutatkozó súlyos nehézségeket és azonkivül ifjusági könyvtárak kiépitéséhez is segitséget ad. (Citatel'. 1959. 8.roč.5.č. 201-202.p.)

-O-

HOGYAN OLCSÓBB ?

Az Association of Research Libraries egyik albizottsága annak idején felhivta a könyvtárosokat, hogy az amerikai egyetemeken elfogadott doktori disszertációkat ne könyvtárközi kölcsönzés utján, géppel irott másolatok alakjában szerezzék be, hanem vásárolják meg a kereskedelmi forgalomban kapható mikromásolatokat. A könyvtárosok eleget tettek a felhivásnak mindaddig, mig a gépelt disszertációk postai szállitása a rendes dijszabáson történt. Amióta azonban a könyveket kedvezményes dijszabással lehet póstán küldeni, a könyvtárosok a mikrofilmek vásárlása helyett ujból a régebbi gyakorlatra tértek át. A szóban forgó albizottság most nyomatékosan kéri a könyvtárosokat, hogy továbbra is a mikrofilmre felvett disszertációkat vásárolják. Ha ugyanis számitásba veszik a gépelt disszertációk el- és visszaküldésével járó adminisztrációs munkát, akkor be kell látniok, mennyivel gazdaságosabb a mikrofilmek megvásárlása. (College and Research Libraries. 1959. 2.nr. 129.p.)

-O-

KÖNYVTÁRI SZAKBIZOTTSÁGOK A SZOVJETUNIÓBAN

Könyvtári Figyelő idei első számában (50.lap) hirt adtunk arról, hogy a Szovjetunió Művelődésügyi Minisztériuma mellett Könyvtárügyi Tanács alakult. A Tanács márciusban megtartott első ülésén [illegible] okat ró a könyvtá-

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban.

rakra az SzKP XXI. Kongresszusa" cimen V.I.SUNKOV, a Tanács elnöke tartott beszámolót. Az élvi határozatok mellett számos jelentős, szervezeti jellegü lépés is történt az értekezleten : megválasztották a Tanács Irodáját a különféle tipusu könyvtárak vezetői közül és létrehozták a bibliográfiai-, könyvtárépitési-,könyvtárberendezési és gépesitési-, könyvtárszervezési szakbizottságokat, valamint a nemzetközi kapcsolatok ápolásának és tapasztalatok kicserélésének szakbizottságát.

Ezen az ülésen vitatták meg a létrehozandó "Szovjetunió Könyvtári és Bibliográfiai Társasága" szabályzatának tervezetét is.(Bibliotekar'. 1959. 5.no. 55.p.)

-o-

MIKRO-KIADVÁNY TERVEK FELÜLVIZSGÁLÁSA

Az ALA technikai osztályának egyik bizottsága 1958-ban San Franciscoban tartott ülésén albizottságot állitott fel a mikro-kiadvány tervek felülvizsgálására és egyeztetésére. Azt tervezik, hogy az előkészületben lévő mikro-kiadványokról nyilvántartást vezetnek és igy egyrészt a mikro-kiadványokat közreadó kiadókat tájékoztatni tudják arról, hogy máshol nem készülnek-e ugyanazon mü mikrokiadására - másrészt pedig,a könyvtárosok véleménye alapján tanácscsal szolgálhatnak a kiadásra kerülő mü kelendőségéről is. (College and Research Libraries.1959. 2.nr. 124.p.)

-o-

SZOVJET - FRANCIA KÖNYVTÁROSCSERE

Az 1957 októberében kötött francia-szovjet kulturális egyezmény értelmében könyvtároscsere létesitésére került sor a két ország között. 1959. januárjában Josette PLANTIÉ, a Bibliothèque Nationale könyvtárosa husz napot töltött a Lenin Könyvtárban, tiz napot pedig a Szaltükov-Scsedrin Könyvtárban.- TARASZOVA asszony pedig, a Szaltükov-Scsedrin Könyvtár dolgozója az egész hónap folyamán a Bibliothèque Nationale müködését tanulmányozta. J.Plantié érdeklődése főképp a nemzetközi cserével kapcsolatos kérdésekre irányult. Ilyen vonatkozásban tárgyalásokat is folytatott az illetékes szervekkel. Taraszova pedig leginkább a nyomtatvány-osztály munkájával, az olvasószolgálat és a raktározás kérdéseivel foglalkozott. (Bulletin de Bibliothèques de France. 1959. 2.no. 101.p.)

-o-

A JOBB KÖNYVTERJESZTÉSÉRT

A Szovjetunió Minisztertanácsa határozatot hozott a könyvterjesztési munka megjavitásáról. A határozat foglalkozik a könyvkereskedelem és a könyvkiadás viszonyával, a postai dijszabás kérdésével és elrendeli a könyvesboltok hálózatának bővitését. Különösen hangsulyozza a határozat a könyvkereskedések alkalmas elhelyezését és célszerü berendezését.

A rendelet megjelenése után a Müvelődésügyi Minisztérium értekezletet tartott, ahol a könyvkereskedelem és könyvkiadás szakemberei vitatták meg a problémákat. (Szovetszkaja Knizsnaja Torgovlja. 1959. 5.no. 5-7.p.)

-o-

TIZ ÉVES A LENGYEL KÖNYVTÁROS-TOVÁBBKÉPZÉS

Idén tiz éve,hogy Lengyelországban megindították a szervezett könyvtáros-továbbképzést. Ez idő alatt összesen 139 különféle jellegü és foku tanfolyamon 6035 könyvtáros vett részt.A hallgatók száma 1952-ben volt a legmagasabb, mikor 21 tanfolyamot 1039 könyvtáros látogatott. (Bibliotekarz. 1959. 16. [illegible] 7.nr. 65-68.p.)

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI FORDITÁSOK JEGYZÉKE

2001 - 2047.

A könyvtártudományi forditások jegyzékét 1953 november óta az OSzK Módszertani osztálya - általában kéthavonkint megjelenő - füzetekben adta közre. Előzőleg (1952-ben) a Könyvtárügyi Beszámoló közölte az elkészült forditások jegyzékét. (1.évf. 8. és 9. szám.) Az 1.-463. számu forditások jegyzéke pedig az Országos Könyvtári Központ,illetve a Könyvtári Dokumentációs Központ kiadásában megjelent füzetekben látott napvilágot.

A jövőben a Könyvtári Figyelő közli folyamatosan az elkészült forditások jegyzékét.

A Könyvtártudományi és Módszertani Központ Könyvtárában az egyes forditások mind helybenolvasára, mind pedig kölcsönzésre az érdeklődők rendelkezésére állanak a nyitvatartási idő alatt. (Hétfőtől szerdáig délután 2-5 óráig, csütörtöktől szombatig pedig délelőtt 9- fél 2-ig.)

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

2001. KRAVCSENKO, A.G. : A könyvtárügy megszervezésének leninii terve. (Leninszkij plan organizacii bibliotecsnogo dela.) = Bibliotecsnoe delo v SzSzSzR. Szbornik sztatej. Moszkva, 1957. 5-24.p. Bibliogr.

2002. KARKLINA, N.I.: A könyvtári munka alapvető kérdései a Szovjetunió Kommunista Pártja és a szovjet kormány határozataiban. /1917-1957./ (Osznovnüe voproszü bibliotecsnoj rabotü v resenijah Kommunisztiecseszkoj partii SSzovetszkogo Szojuza i Szovetszkogo pravitel'sztva /1917-1957/.) = Bibliotecsnoe delo v SzSzSzR. Szbornik sztatej. Moszkva,1957. 25-68.p. Bibliogr.

2003. HATTORI, Kintaro : A japán könyvtároskèpzés. (Library training in Japan.) = Unesco Bulletin for Libraries. 1959. 13.köt. 1.sz. 13-14.p.

2004. REMEROWA,Krystyna: A könyvtárak müvelődési feladatai. (Oświatowe zadania bibliotek.) = Bibliotekarz.1958. 25.évf.5/6. sz. 129-132.p.

2005. KRASNIEWSKA, Krystyna -WILSKA, Barbara: Kisérlet véleménykutatásra. Hogyan értékelik a könyvet a munkásosztály asszonyai? (Próba badania rrocepcji książki u kobiet ze środowiska robotniczego.) = Bibliotekarz. 1958. 25.évf.5/6.sz. 141-145.p.

2006. KÜRSCHNER, Klaus - Dieter-QUECK, Alfred: A központi könyvtárak feladatai. (Über die Aufgaben der Zentralbibliotheken.) = Der Bibliothekar.1958. 12.évf. 6.sz. 644-647.p.

2007. BECK, Ursula - GESSINGER, Ursel:Fiókkönyvtár vagy autobusz könyvtár? (Zweigstelle oder Autobücherei?) = Der Bibliothekar. 1958. 12.évf.6.sz. 649-652.p.

2008. PINT, A.: A könyvtáros mint pedagógus. (O pedagogicseszkom maszterszstve bibliotekarja.) = Bibliotekar'. 1958. 11.sz. 17-23.p.

2009. DRTINA, J. : Néhány közös probléma. (Několik společných problémů.) = Kniznica. 1958. 10.évf.5.sz. 214-223.p.

2010. RYSIAKIEWICZ, Krystyna: Uj könyvek kölcsönzése a közmüvelődési könyvtárakban. / Vitacikk. (Wypożyczalnie nowości w sieci bibliotek publicznych. Artykuł dyskusyjny.) = Bibliotekarz. 1958. 25.évf.1/2.sz. 26-28.p.

2011. JAHRMANN, Werner: Problémae az ifjusági könyvtárügy? (Ist das Jugendbüchereiwesen ein Problem?) = Bücherei und Bildung. 1958. 10.évf. 12.sz. 532-534.p.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

2012. LEBEL, Germaine: Az uj algiri Nemzeti Könyvtár. (La nouvelle Bibliothèque nationale d'Alger.) = Bulletin des Bibliothèques de France. 1958. 3.évf.10.sz. 691-704.p. 1 t.

2013. A CSEHSZLOVÁK könyvtárosok II.Országos Kongresszusa.Pozsony, 1958. október 20-21. (II. Celostátní sjezd československých knihovníků. Bratislava 20.-21.října 1958.) = Knihovník, 1958. (3. évf.) 9/10.sz. 273-289.,332-355. p.

2014. UTASITÁS a csoportos feldolgozás alá eső sajtótermékek kiválasztására. Tervezet. (Instrukcija po otboru proizvedenij pecsati, podlezsascih gruppovoj obrabotke. Proekt.) = Oszpovnüe polozsenija i insztrukcii Goszudarsztvennoj ordena Lenina biblioteki SzSzSzR imeni V.I.Lenina. Moszkva, 1957. 288-292.p.

2015. RUHL, H. : Kis katalógustan. (Kleine Katalogkunde.) = Der Bibliothekar.1958. 12.évf.11.sz. 1208-1211.p.

2016. PONGRATZ, Walter : Az Alsó-Ausztriával foglalkozó helyismereti bibliográfiák. (Die landeskundliche Dokumentation für Niederösterreich.) = Biblos. 1958. 7.évf.3.sz. 161-163.p.

2017. FRANK, Otto: A szakirodalmi kartotékok mértéktelen felduzzadásának korlátozása. (Über das Ausdünnen von Literaturkarteien.) = Dokumentation - Fachbibliothek - Werksbücherei. 1958. 6.évf. 9/10.sz. 149-151.p.

2018. ROTSCHUCH, Karl Eduard: Optikai lyukkártyás eljárás nagyobb különlenyomat-gyüjtemény nyilvántartására és visszakeresésére. (Eine Sichtlochkartenmethode zur Erfassung einer grossen Sonderdruckesammlung.) = Nachrichten für Dokumentation. 1958. 9.évf. 2.sz. 90-91.p.

2019. CLAPP, Verner W. : A könyvtárügyi "kutatás" kérdése. (Is there "research" in librarianship?) = Library Journal. 1958. 82.évf.12.sz. 1868-1871.p.

2020. BOGDANOV, Ljubomir : A szociális és kulturális intézkedéseket szolgáló kiadások tervezése. (Planirane na razhodite za szocialno-kulturnite meroprijatija.) = Finanszi i Kredit. 1955. 6.sz. 26-36.p.

2021. WALDRON, Rodney K.: A müszaki haladás és a könyvtárosok. (Implications of technological progress for librarians.) = College and Research Libraries.1958. 19.köt.2.sz. 118-123.,164.p. Bibliogr.

2022. TEPLOV, D.N.: Perspektivikus bibliográfia (Perszpektivnaja bibliografija.) = Szovetszkaja Bibliografija. 1958. 49. sz. 13-17.p. Bibliogr.

2023. BESZÁMOLÓ a tájékoztatás uj módszereiről és technikájáról tartott megbeszélésről.[Moszkva, 1957.szeptember végén.](Szovescsanija po novüm metodam i tehnike informacii.) = Szovetszkaja Bibliografija. 1958. 49.sz. 58-61.p.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

2024. BIRKHOLZ, Ulrich : A giccsprobléma a könyvtárpedagógiai vitában. (Das Kitschproblem in der bücherei-pädagogischen Diskussion) = Dokumentation - Fachbibliotheken - Werksbücherei. 1958. 6.évf.11/12. sz. 181-184.p. Bibliogr.

2025. HESSEL,Alfred: A könyv története. (A history of libraries, translated, with supplementary material by Reuben Peiss.) Washington, (1950), Scarecrow Press.V, 198 p.

2026. MIHAJLOV DOBREV, Georgi: Könyvtárfejlesztésünk távlati tervezésének problémái az 1957-1960-1965 évekig terjedő időszakokban. (Problemi za perszpektivnoto planirane razvitieto na naseto bibliotecsno delo prez perioda 1957-1960-1965 godina.) = Izvesztija za 1956 g.Dörzsavna Biblioteka "Vaszil Kolarov". Szofija, 1958. 27-36.p.

2027. FRANK, Otto: A dokumentációs tevékenység különböző fajtái. (Arten von Dokumentationstätigkeiten.) = Dokumentation -Fachbibliothek - Werksbücherei.1958. 7.évf.1.sz. 3-6.p. Bibliogr.

2028. KALAJDZSIEVA, K. : A bolgár közművelődési könyvtárak jelenlegi helyzete és a távlati fejlesztés kérdései. (Dnesnoto szösztojanie i problemi na perszpektivnoto razvitie i planirane na maszovite obstodosztöpni bibliotekí u nasz.) = Izvesztija za 1955 g.Dörzsavna Biblioteka "Vaszil Kolarov". Szofija, 1957. 5-58.p.

2029. MEYRIAT, J.: Várható-e technikai forradalom a dokumentációban? (Vers une révolution technique dans la documentation?) =Revue de la Documentation. 1957. 24.köt.4.sz. 137-140.p.

2030. DITTNA, Jaroslav: Tárgyszókatalógus. (Předmětový katalog.) Praha, 1957, Státni Pedagogické Nakladatelstvi. 150 p.

2031. VICKERY,B.C.: Kutatás a dokumentáció területén. (Research in documentation.) = The Library Association Record. 1958. 60. köt.2.sz. 41-45.p. Bibliogr. 44-45.p.

2032. JENSEN, Sv.Aa.:A könyvtárépitkezések normái. (Normer for biblioteksbygninger.) = Bogens Verden, 1958. 40.évf.9.sz. 560-561.p. Könyvismertetés.

2033. COBLANS, Herbert: Uj ismeretközlő módszerek és eljárások. (New methods and techniques for the communication of knowledge.) = Unesco Bulletin for Libraries. 1957. 11.köt.7.sz. 154-175.p. Bibliogr. 174-175.p.

2034. KYLE, Barbara: Időszerü dokumentációs kérdések és fontosságuk a társadalomtudományi irodalom szempontjából.(Current documentation topics and their relevance to social science literature.) = Revue de la Documentation. 1957. 24.köt.3.sz. 107-117.p. Bibliogr. 117.p.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

2035. OUY, Gilbert: Középkori kéziratok archivisztikája. (Pour une archivistique des manuscrits médiévaux.) = Bulletin des Bibliothèque de France. 1958. 3.évf. 12.sz. 892-925.p.

2036. A "Kiváló közművelődési könyvtár" cim elnyeréséért folyó munkaverseny uj feltételei. (Nové podminky souteže budujeme vzornou lidovou knihovnu.) = Čtenář. 1958. 10.évf.5.sz. Függelék: I-V.p.

2037. BUSSE, Gisella: Gyakorlati utmutató csereközpontok létesitésére. (Le centre national d'échange; guide pratique.) = Bulletin de l'Unesco a l'Intention des Bibliothèques. 1959. 13.köt. 2/3.sz. 36-47.p.

2038. A reference - könyvtárosok helyzete és gyakorlati munkája. (The status and training of reference librarians.) = The Library Association Record. 1958. 60.köt.5.sz. 161-163.p.

2039. Értekezlet az európai nemzeti könyvtárak problémáiról. (Symposium on national libraries in Europe.) = Unesco Bulletin for Libraries. 1959. 13.köt.1.sz. 1-4., 29.p.

2040. KRIEG, Werner: A központi cimjegyzék és a kölcsönzési forgalom Eszakrajna-Westfáliában. Adalék a könyvtári tájegység kérdéséhez. (Zentralkatalog und Leihverkehr in Nordrhein-Westfalen. Ein Beitrag zur Frage der Bibliotheksregion.) = Bücherei und Bildung. 1958. 10.évf.11.sz.473-481.p.

2041. DAVINSON, Donald: Az automatizálás és a könyvtárközi együttmüködés. (Automation and interlibrary co-operation.) = The Library Association Record. 1959. 61.köt.3.sz. 65-66.p.

2042. LELIÈVRE, Pierre: A könyvtárosképzés Franciaországban. (La formation des bibliothécaires en France.) = Zentralblatt für Bibliothekswesen. 1958. 72.évf.1.sz. 1-12.p.

2043. MLADZSOV, Georgi: Országos módszertani központ. (Nacionalen metodicseszki centör.) = Csitaliste. 1958. 37.évf.11.sz. 12-13.p. Kivonatos forditás.

2044. A [bolgár] könyvtárak seregszemléje. (Pregled na bibliotekite.) = Csitaliste. 1958. 37.évf. 12.sz. 19.p.

2045. TOMAHIN, N. : Itt az ideje központi csereállomány létesitésének. (Pora szozdat' central'nüe obmennüe fondü.) = Bibliotekar! 1958. 6.sz. 38-41.p.

2046. KLJUEV, Sz.: Válasz Caregradszkij elvtársnak. (Otvet tov. Caregradszkomu.) = Bibliotekar! 1958. 9.sz. 53-54.p.

2047. A Bibliográfia Polska 1944-1955.évi ciklusában használt cimleirás szabályai. (Instrukcja opisu w Bibliografii polskiej 1944-1955.) Kéziratos anyagból forditva.

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbizásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban

TARTALOMJEGYZÉK

	lap
Tomahin,N.: Csereközpontok szervezése	1- 7.
Collison, Robert L.: A könyvtáros önvizsgálata	8-13.
Szabadpolc-rendszer (Romániában)	14-19.
Davinson, Donald: Az automatizálás és a könyvtárközi együttmüködés	20-23.
A bolgár és csehszlovák közmüvelődési könyvtárak munkaversenyének feltételei	
A "Kiváló közmüvelődési könyvtár" cim elnyeréséért folyó munkaverseny uj feltételei Csehszlovákiában	24-30.
A bolgár könyvtárak seregszemléje	31-33.
Coblans, H.: A nemzetközi dokumentáció problémái	34-44.
Kljuev, Sz.: Válasz Caregradszkij elvtársnak	45-49.
Kongresszusok-Konferenciák	
A FID 24. konferenciája (1958. november 22.én)	50-57.
Fradkina, Z.L.: Konferencia a szovjet bibliográfia kérdéseiről	58-67.
Vita a Farmington Tervről (1959. jan. 26.)	68-69.
Hirek	
Uj szovjet központi müszaki könyvtár egymillió kötettel	70.
Könyvtárak háza Dortmundban	70.
Az ifjusági irodalom mintakatalógusa	71.
Hogyan olcsóbb? (Amerikai disszertációk)	71.
Könyvtári szakbizottságok a Szovjetunióban	71-72.
Mikro-kiadvány tervek felülvizsgálása (Amerikában)	72.
Szovjet-francia könyvtároscsere	72.
A jobb könyvterjesztésért	72.
Tiz éves a lengyel könyvtáros-továbbképzés	72.
Könyvtártudományi forditások jegyzéke	73-77.

Kiadja az Országos Széchényi Könyvtár - Könyvtártudományi és Módszertani Központ.
F.K.: dr. Jóboru Magda.
Készült a KMK házi sokszorositójában, 450 példányban,
(Bp. VIII. Muzeum u.3.)

A Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban